[illegible] ORIENTAL SERIES No. [illegible]
[illegible] K. V. [illegible]SUBRAHMANYAM, M.A.

శ్రీ [illegible] ప్రభావము

రచయిత

[illegible]

1412

పరిష్కర్త

విద్వాన్, సాహిత్యశిరోమణి,
[illegible] బాలకృష్ణమూర్తి, ఎం.ఏ., బి. ఓ. ఎల్. (ఆనర్సు)
(ఆంధ్ర పండిత పరిశోధకుడు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యపరిశోధనాలయము, తిరుపతి.)

తిరుమల-తిరుపతి దేవస్థానం బోర్డు ఆఫ్ ట్రస్టీస్ వారి తరఫున
ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసరుగారగు
శ్రీ చెలికాని అన్నారావు, బి. ఏ., గారి యనుమతిని
ప్రకటింపబడినది.

తిరుపతి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ముద్రాక్షరశాల
[illegible]

[రూ. 1-8-0]

ఉపోద్ఘాతము

'శ్రీ పాదరేణుప్రభావము' అను పేరంబరగు నీ చిన్నిపుస్తకము శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి వారి దివ్యచరణారవిందరేణు ప్రభావమును చమత్కారముగా వర్ణించు గ్రంథము. దీనిని వ్రాసినది [illegible] వేంకటాచార్యుడు. ఈతడు తిరుమలాంబ, తిరుమల గోవిందరాజాచార్యుల పుత్రుడు, శ్రీవత్సగోత్రుడు. తాళ్ళపాకము అన్నమాచార్యుల దౌహిత్రుడు. తాతగారు సంకీర్తనాచార్యులగు అన్నమాచార్యులును, తద్వంశీయులగు పెద్ద తిరుమలాచార్యులు, చిన తిరుమలాచార్యులు మున్నగు వారందరును కలియుగ ప్రత్యక్షదైవమగు శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామికి ఆత్మార్పణము గావించి కడుంగడు చొక్కపు భక్తిని గైంకర్యాదులొనర్చి కాలము గడపుట గుర్తించి, యీ కవియు వారివలెనే భక్తుడై నిజభక్తిని గ్రంథరూపమున వెలువరించుచు శ్రీవారి పాదరేణు ప్రభావమును నత్యుదాత్తముగ వేనోళ్ళ గొనియాడినాడు. దీనియందు మన్మథ నారద సంవాదము, తుంబుర దత్తిల సంవాదము, రంభా పురందర సంవాదము, సరస్వతీ చతుర్ముఖ సంవాదము నను నాలుగుల్లాసములు గలవు. ఈ యుల్లాసము లన్నిటియందును నిరువురి సంభాషణముగ, నొకడు ప్రపంచమున సర్వోత్కృష్ట లాభాదనమునకు లౌకిక కారణమును నుడువగా మఱియొకరు కాదని తత్ప్రకృష్ట కారణము శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి పాదరేణుప్రభావమేయని వాదించు తీరున చక్కని పద్యములు వర్ణింపబడియున్నవి.

[illegible] మనుష్యుడు [illegible] శ్రీ వేంకటేశ్వర పాదరేణుప్రభావమును [illegible] తత్ప్రభావము నుతించి మనుష్యుడు చెందలుచేసికొని [illegible] ప్రశంసించుచున్నాడో చూడుడు.

ఉ॥ "ఎంతటి రోగమైన హరించునటం [illegible]
న్వంతరిరూపమైన నిజశక్తి [illegible] వేంకటనాథుని [illegible] శ్రీ
మంతంబు ని పాదరేణు [illegible]
ద్యంతముగా నడంచి [illegible] నాకు నీ మొదలా॥"

I — 37.

ఉ॥ "పుట్టితి పాపకర్ముడను [illegible]
గట్టిగ దట్టె చేడకట కట్టి [illegible] కేలి [illegible]
పట్టిన [illegible]
గట్టిన మెట్టినయ్య [illegible]॥"

I — 38.

సీ॥ పైత్యభ్రమ భ్రాంతిపటల [illegible]
బతిమహా [illegible]
కఫరోగ దుర్భర [illegible]
పొందు దుష్టోరగ పక్షిరాజ
పటుపురాణజ్వర పర్వతదంభోళి
[illegible]
మత్తత శ్లేష్మాబ్ధి కుంభసంభవ [illegible]
[illegible]

సీ॥ వాత జీమూత సంఘాత వాయుపథము
చిరతరాయుర్ద్ధి భావ సంజీవ కరణి
వేంకటేశ్వర శ్రీ పాదపంకజాత
రేణువు మదీయ రుజల హరించు గాత॥

I — 39.

అంతట కేవల ప్రశంసలం దనివితీరక రగడచ్ఛందమున శ్రీపాద రేణుమహిమమును గంతులువైచుచు పాడి యానందించునట్లు చమత్కార శైలిని వర్ణించినాఁడు. తుదకు ఫలశ్రుతిగ నిట్లు నుడువుచున్నాఁడు.

కం॥ "లోఁగొనిన పాపసంఘము
బోఁగొను, వాక్సిద్ధి నొసఁగు, భూరిభయములన్
రోగములన్ విదళించును
శ్రీ గరుడాద్రిపతిపాదరేణువు జగతిన్॥"

1 — 54.

రెండవ యుల్లాసము తుంబుర దత్తిల సంవాదము. ఇందునఁ బూర్వోల్లాసమున మన్మథుఁడు నారదునితో వాదించినట్లు దత్తిలుఁడు తుంబురునితో వాదించుచు నడుగ, నందులకు తుంబురుఁడు స్వామి వారి పాదరేణుప్రభావమును విశదముగ ననేక ప్రకారంబుల వినుతించును. దత్తిలుఁడును తత్ప్రభావపటిమ నెఱింగి గొప్పగా ప్రశంసించుచు నదియే తనకు శరణ మనుచు రగడమున నిట్లు కొనియాడుచున్నాఁడు.

రగడ॥ 'శరణు వేంకటాచలాఖ్య, సౌధవీధి, సంచరించు
పరమమూర్తి రామభద్ర పాదరేణు జాలమునకు।
శరణు శరణు శరణు శరణు శరణు శరణు శరణు శరణు
పరమపద నివాసశౌరి పాదరేణు జాలమునకు॥

II— 40.

తృతీయోల్లాసము రంభా పురందర సంవాదము. ఇందు రంభకూడ పురందరునితో నతని ఘనతకు కారణ మేమని యడుగ శేషగిరీంద్రుని పాదరేణు సంపర్కమున నది యబ్బె నని యింద్రుఁడు తెల్పును. మచ్చున కుదాహరణములు.

చం॥ పరసతి నంటినట్టి ఘనపాపవశంబున నీకఠోర దు
స్తర శతకోటి కోటికిని ధార దరంగదుగా పురందరా!
పరమ రహస్య మీమహిమ పన్నగశైల విహారి పాదపం
కరుహాపురేణు ధారణతఁ గాదటె రంభ! మరాళగామినీ!॥

III — 9.

ఉ॥ పువ్వులనెల్లఁ గల్పకపు పువ్వులకై వడి నీదు నెమ్మెయిన్
జవ్వన మట్టె వాడక యెసంగు టదేమి యొహో పురందరా!
మవ్వపు వేంకటాద్రిపతి మంచి పదమ్ముల రేణుఁ బూసితిన్
నెవ్వగ మించెఁ దన్మహిమ నేర్పుల రంభ! మరాళగామినీ!॥

III — 12.

మఱియు నీ శ్రీపాదరేణుప్రభావముం గూర్చి రూపకాలంకారమున నిట్లు చమత్కారముగా నుడువుచున్నాఁడు.

మ॥ తిరుమంత్రాఖ్యహలంబుఁ బూని కృషికృద్ధీమంతుఁ డాత్మీయ హృ
ద్ధరణిన్ దున్ని ద్వయార్థ బీజములు నిండంజల్ల, నంకూరమై
పరగన్ బూచిన మోక్షశాలికిని పైపై సత్తువల్ నింపు దా
నెరువై శేషగిరీంద్ర పాదరజ మూహింపంగ నిద్ధారుణిన్॥

III — 39.

బుద్ధిమంతుఁడు, అనగా మోక్షప్రాప్తికై ప్రయత్నించు ధీమంతుఁడను కర్షకుఁడు, తిరుమంత్రము అనగా అష్టాక్షరీమహామంత్రమును నాగలిఁబూని తన హృదయమను సుక్షేత్రమును బాగుగా దున్ని ద్వయ

మను మంత్రాక్షరములఁ జల్లఁగా నవి మొలకలెత్తి వెన్నుఁ దొడిగిన మోక్షమను శాలి సస్యమునకు శ్రీపాదరేణువు మంచి యెరువగు నని తన్మహిమను నత్యుదాత్తముగా గొనియాడినాఁడు. దీన నీ కవికిఁ గల వైష్ణవమతాభిమానము వ్యక్తమగుచున్నది.

ఇటులే యనేకపద్యములతో నింద్రుఁడు శ్రీపాదరేణుప్రభావము నుగ్గడింపఁ దుదకు రంభయుఁ దన్మహిమను నెఱింగి యా శ్రీపాదరేణు మహిమల కేవల వాక్కులతోఁ బ్రశంసించుటయే గాక నాట్యవిద్యా నైపుణ్యముతో నభినుతించెను.

కం॥ చటులతర నటనవిద్యా
పటిమలతో రంభ నృహరిపదరేణు సము
త్కటమహిమ లభినుతింపగ
తటుకున దేవేంద్రుఁ డతిముదంబునఁ బొదవెఁ॥ III — 48.

ఈ ఉల్లాసముననే నాట్యానుకూలమగు మాత్రాచ్ఛందస్సు గల రగడలు, అష్టకములు, తురంగవృత్తము, ద్విపద, ఉత్కళిక మున్నగు దేశీయచ్ఛందములే వ్రాయఁబడియున్నవి. ప్రబంధకవితా విజృంభణ కాలమున నీరీతి దేశీయచ్ఛందముల వాడిన గ్రంథము లతి విరళములు. అట్టివానిలో నియ్యది యొకటి.

ఇఁక నాల్గవయుల్లాస మనసమగ్రము. ఇది సరస్వతీ చతుర్ముఖుల సంవాదరూపము. దీనియందుఁ గూడ పై మూఁడింటివలెనే సరస్వతి నిజప్రభావముననే లోకమున సర్వము గలుగునని విజ్ఞపించుచుఁ బల్క, బ్రహ్మ సర్వము శ్రీవారి పాదరేణుస్పర్శ మాత్రనే సిద్ధించునని తెల్పును. సరస్వతి నిజసౌందర్యము ననుసరించియే చతుర్ముఖుఁడు లోకమున తత్తత్సదృశపదార్థముల సృజించి యుండనోపు నని సంశయించి యడుగ బ్రహ్మ వాని కన్నిటికిని శ్రీ వేంకటేశ పాదరేణుప్రభావమే కారణమని

నుడువును. ఆవల సరస్వతియే లోకోత్తరవస్తు వెద్ది యని పలుభంగులఁ బ్రార్థించి యడుగ, శ్రీపాదరేణువే యని, యదియే సర్వమునకు నిదాన మని చమత్కారముగా సమాధాన మొసఁగి బ్రహ్మ సరస్వతికిఁ గల దుర్మతిని పోకార్చును. తుదకు సరస్వతియుఁ దత్ప్రభావ మెఱింగి చూర్ణికరూపమున మిక్కిలి కొనియాడును. ఈ చూర్ణిక కొంతభాగము మాత్రమే లభ్యమైనది. మిగతభాగము గ్రంథపాతము.

గ్రంథకర్తృ విషయము — తాళ్ళపాకవారి వంశము

ఈ గ్రంథమును రచించిన కవి రేవణూరి వేంకటార్యుఁడు తాళ్ళపాకమువారి దౌహిత్రవంశమునకుఁ జెందినవాఁడు సంకీర్తనాచార్యుఁడనియు, ద్రావిడాగమ సార్వభౌముఁ డనియు, పంచమాగమ చక్రవర్తి యనియు బిరుదముల నందిన తాళ్ళపాకము అన్నమాచార్యుల కీతఁడు కూఁతురగు తిరుమలాంబకొడుకగుటచే మనుమఁడు. ఈ తాళ్ళపాకము వారు నందవరీక స్మార్తబ్రాహ్మణులు. అన్నమాచార్యులు పిన్ననాడే వైష్ణవగురువుల శుశ్రూషఁ జేసి వైష్ణవమతమునే స్వీకరించి తనపదాఱవ యేఁటనే శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి ప్రత్యక్షము కాగా నాటనుండి తన తొంబదియాఱవయేటిదాఁక యవిచ్ఛిన్న భక్తిభావమున శ్రీవారిసన్నిధిని కింకరుఁడుగ మెలఁగి యెన్నో గేయములను, గ్రంథములను రచించి, కీర్తికాయుఁ డాయెను. ఈ అన్నమాచార్యుల కుమారుఁ డగు పెద తిరుమలాచార్యుఁడును, అతని పుత్రుఁడగు చిన తిరువేంగళనాథుఁడను చిన్నన్నయు, తమ జీవితములనెల్ల శ్రీ వేంకటేశునకు ఆత్మార్పణము గావించి భక్తిమై మెలఁగుచు కృతుల వ్రాసి యంకిత మొనర్చిరి. ఈ భక్తివాసనయే మన గ్రంథకర్తకునుఁ గొంత వ్యాపించి యీ గ్రంథమును వ్రాయించినది. ఈ శ్రీపాదరేణుప్రభావము నం దీతఁడు తన పూర్వుల శక్తుల నిట్లు దిఙ్మాత్రముగా నుదహరించినాఁడు.

ఉ॥ శ్రీలలరంగ మంగమను శ్రీహరికిన్నటు ధారవోయుచో
తాళ్ళపాక యన్నమయ తాఁ గడిగెన్ పదముల్ ధరిత్రి, మా
తాళ్ళపాక చిన్నన పదంబులు పాడిన నాఁడె, సర్వరాట్
శైలవిభుండు, తత్పదరజంబును మాకొసగంగఁ జెల్లదే॥ I—52.

తాళ్ళపాకము చినన్న మహాభక్తుఁడు. ఆతడు భక్తిపరవశత శ్రీ వేంకటేశ్వరులపై కీర్తనల నతి మధురముగఁ బాడునపుడు స్వామివారు మెచ్చి సాక్షాత్కరించి నృత్యము చేయుచుండెనట. చిన్నన్న భక్తి కడుం గడు ప్రశంసార్హము.

ఈ రేవణూరి వేంకటార్యుఁడు తన మేనమామ వలెను, తాత వలెను శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామికి భక్తుఁడై తన కృతులను శ్రీస్వామివారికే యర్పించెను. ఈతఁడు రచించినవి శకుంతలా పరిణయము, ప్రకృత గ్రంథము శ్రీ పాదరేణు ప్రభావము ననునవి. శకుంతలాపరిణయము మూఁడాశ్వాసముల గ్రంథము. అందు ఇతఁ డిట్లు తన్నుఁ గూర్చి పేర్కొనియున్నాఁడు.

శా॥ శ్రీవత్సాన్వయ రేవణూరికులజున్ శ్రీపాదరేణుప్రభా
సౌవర్ణస్ఫుట కావ్యకల్పకకవిన్ సంకీర్తనాచార్య పు
త్రీవంశోత్తము నందవైదిక బుధాతిప్రోక్తవృత్తి స్వయం
భావుం దిర్మల కొండయార్యసుతు శుంభద్వేంకటాభిఖ్యునిన్ ॥

తాను శ్రీవత్సగోత్రుఁడనియు, రేవణూరివంశమునఁ బుట్టినట్లుగను శ్రీపాదరేణుప్రభావమను బంగరువంటి సత్కావ్యమును రచించిన మేటి కవి యనియు, సంకీర్తనాచార్యుల దౌహిత్రవంశమువాఁడనియు, నందవరీక బ్రాహ్మణుఁడనియు, తిరుమలకొండయార్యుని పుత్రుఁడనియుఁ దెల్పికొని యున్నాఁడు. ఈ కొండయార్యుఁడును 'రామచంద్రోపాఖ్యాన' మను ప్రబంధమునకు కర్త. ఇంకను దన్నుఁగూర్చి యా 'శకుంతలాపరిణయ' గ్రంథము చివర నాశ్వాసాంతగద్యమున నిట్లు నుడివియున్నాఁడు.

"ఇది శ్రీమత్తిరువెంగళనాథ శ్రీపాదరేణుప్రభావ కావ్యకల్పన, నందపురాద్యవృత్తి ప్రవీణ, రేవణూరివంశ పయఃపాథోధి సుధాధామ, రామచంద్రోపాఖ్యాన ప్రబంధసంధాన, విద్వత్ప్రచండ తిరుమలకొండప్పాభిధ బుధాగ్రణీతనూభవ, భూభుజాస్థాన నిరాతంక చర్య, వేంకటార్య ప్రణీతంబైన 'శకుంతలాపరిణయం' బను మహాప్రబంధంబు నందు సర్వంబును ద్వితీయాశ్వాసము".

ఈతని మాతామహవంశస్థులగు తాళ్ళపాకము వారి వంశమునుఁ గూర్చియు, వారు రచించిన కృతులఁగూర్చియు, చిన్నన్న ద్విపదకృతిగా రచించిన అన్నమాచార్య చరిత్ర, అష్టమహిషీకల్యాణము, మున్నగు గ్రంథము లందుగలవు. ఈ రేవణూరి వేంకటార్యుని మాతామహుఁడగు అన్నమాచార్యుఁడు క్రీ॥ శ॥ 1408 నుండి 1503 వరకు జీవించియుండెను. క్రీ॥ శే॥ వేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రిగారు పెద తిరుమలాచార్యులు అన్నమాచార్యుల యిరువదవ యేట జన్మించినాడనుకొన్నను, నాతని జన్మకాలము క్రీ॥ 1463 యగునని, యప్పటినుండి యెనుబదియేండ్లించుమించుగా క్రీ॥ 1552 తర్వాతిదాఁక జీవించినవాఁడగునని తెల్పియున్నారు. ఈతనికి సుమారు ఇరువది లేక ముప్పది సంవత్సరముల తరువాత నీ కవి రేవణూరి వేంకటార్యుఁడు జన్మించి యుండనోపు. కావున నీ కవికాలము పదునాఱవ శతాబ్దముయొక్క తుదిభాగము నుండి పదునేడవ శతాబ్దమునఁ గొంతభాగము వఱకు నారంభమున నుండియుండనోపు.

కవితా విషయము

ఈ గ్రంథమందలి కైత ప్రబంధవుశైలిని బోలియున్నది. కవి స్వయముగ దన్నుఁగూర్చి 'శకుంతలాపరిణయ' కావ్యారంభమున "వ. అని.........అగు నొక్క ప్రబంధంబు సరససుమనోనుబంధంబుగా నిర్మింపం బూని యున్న సమయంబున నతి ప్రభావసంపన్నుండగు కశ్చిత్ప్రభుండు,

శా॥ శ్రీవత్సాన్వయ రేవణూరికులజున్ శ్రీపాదరేణుప్రభా
సౌవర్ణస్ఫుట కావ్యకల్పకకవిన్ సంకీర్తనాచార్య పు
త్రీవంశోత్తము నందవైదిక బుధాతిప్రోక్త వృత్తి స్వయం
భావుం దిర్మల కొండయార్యసుతు శుంభద్వేంకటాభిఖ్యునిన్ ॥

కం॥ పిలువం బంచి యెదుర్కొని
మిలమిల దలఘు ప్రభాసమిద్ధాస్థాన
స్థలిఁ జాఁగిలి మ్రొక్కి (విలీ?)
కలితసుఖాసీనుఁ జేసి కలకల నగుచున్ ॥

చం॥ కనుగొని చండికాభిసుముఖప్రద నందవరాగ్రహార పా
వన ఘన పెద్దిభట్టకులవార్ధినిశాకర నీవు శ్రీనివా
సుని యలమేలుమంగకృపఁ జొక్కిన దిక్కరి వంధ్రభూమి రా
డ్వినుత సభాస్థలీవన నవీన పికంబవు కాకలీకృతిన్ ॥

శా॥ సల్లాలిత్య భవత్కవిత్వపటిమాసందర్భ వైదర్భికా
సల్లాపంబులు మామకీనకులక స్వామీంద్ర కీలాద్రిరా
ణ్మల్లేశుండును మెచ్చ నొక్కకృతి నిర్మాణంబు గావింపవే
మల్లీ ఫుల్లసుమోల్లసన్మధుఝరీ మాధుర్యతౌదార్యతన్ ॥

అని తన శక్తిసామర్థ్యముల వ్యక్తపరచుచు గొప్ప రాజాస్థానమున నా ప్రభువు తనకు జాఁగిలి మ్రొక్కి, శ్రీనివాసునియొక్కయు, అలమేల్మంగమయొక్కయు కృపాపాత్రుఁడవనియు, ఆంధ్రభూమిని రాజ సభాస్థలు లను వనప్రదేశములలో మధురగానము సేయు కోకిలవనియు నుగ్గడించి తనొక్క కృతిని 'కీలాద్రి' యనఁగా విజయవాడ మల్లేశ్వరుఁడు మెచ్చునట్లు 'మల్లీఫుల్లసుమోల్లసన్మధుఝరీ మాధుర్యతౌదార్యముల్' తొణికిసలాడునట్లుగా గావింపఁగోరెనని పేర్కొనెను. దీనివలన నీతఁడు

రాజాస్థానములలో పేర్వడ్డ గొప్ప కవి యనియు, నీతఁడు శ్రీమదలమేలు మంగా వేంకటేశ్వరుల కృపాభరితుఁడనియు, మల్లెపువ్వువలె మనోరంజకముగను, తేనెసోనలవలె మధురముగనుండు కవనము నల్లువాఁడనియు, ఈతని శైలి వైదర్భీ రీతి నలరారుచు, ప్రసాద, మాధుర్య, ఔదార్య గుణవిలసితమై చక్కని పదసందర్భములతో నలరారుచుండు ననియుఁ దెలియుచున్నది.

ప్రకృత గ్రంథము విషయమునుబట్టి చూడ శ్రీపాదరేణుప్రభావ మగుట చాల శిరోధార్యమైనది. కవితారీతియు, ధారయు చక్కగనే సాగినది. ఇతఁడు సంస్కృతాంధ్రముల రెంటను చక్కని పాండిత్యము గలవాఁడు. ఈతఁ డీ గ్రంథమున నుపయోగించిన విశేష చ్ఛందములు, ద్విపదలు, రగడలు, అష్టకములు, ఉత్కళిక, దండకము, చూర్ణిక యనునవి. ప్రబంధకాలమున నణఁగియుండిన దేశీయచ్ఛందముల నీతఁడు కొన్నింటిని పునరుద్ధరణ గావించినాఁడు. అష్టకములు క్రొత్తపోకడగా నడిపినాఁడు. పాల్కురికి సోమనాథుఁడు ఏవో అష్టకముల వ్రాసినాఁడందురు గాని యవి మనకు లభ్యములు కాలేదు. రంగాజమ్మ 'మన్నారుదాసవిలాస' మున అష్టకమని పేర్కొన్నది యొకతీరున నున్నది.

ఈ గ్రంథమున నష్టక మీతీరున నున్నది,

ఉదా :— రంభ సంభ్రమకేళి శ్రీ హారిరమ్య పాదపరాగముల్
దంభ జృంభితసూక్తి నైపుణి దాఁ గణింపఁగఁ గైకొనన్ ॥

మన యాంధ్ర చ్ఛందోగ్రంథములం దీ యష్టకలక్షణములు చేర్కొనఁ బడలేదు. ఇది కేవలము స్తుతిపరముగా నుండుటచే 'స్తోత్రరత్నాకర' మందలి 'చంద్రశేఖరాష్టకము' రీతి నిట నాల్గేసి మాత్రలు గల మూఁడు గణములును, నైదు మాత్రలు గల నాలవ గణమును, (అనఁగా నిట నాలవమాత్ర యమాహ్వాయము) గల నాలుగు గణములు కలుగునట్లు రెండు

వరుసలు కూర్చినచో నెనిమిదిగణములై యష్టకమనిపించునట్లు తోఁచుచున్నది. తుది నాల్గవ యుల్లాసమున 'రహసినోమితే' యనే శ్లోకము మాదిరి అని, భాగవత దశమస్కంధ మందలి గోపికాగీతల వంటి సంస్కృతవృత్త శైలిని కొన్నిటి నాంధ్రమున సాగించి యాంధ్రమున కొక నవ్యతఁ గూర్చినాఁడు.

ఈ త ని వై దు ష్య ము

ఇతఁడొక ప్రౌఢకవి యనుటలో సందియములేదు. ప్రథమోల్లాసమున నీతని గద్యరచనము బాణునిశైలినిఁ బోలి యీతని వైదుష్యమునకు నికషోపలమై వెలయుచున్నది. ఈతని ప్రయోగములు కొన్ని విచిత్రముగా గానుపించుచున్నవి. (దూర్వాసతి రసిక్రియా; పాదరజస్కము) ఈతని భక్తిరసప్రవాహమునఁ గొన్ని ఛందోవ్యాకరణపు గట్లు తెగినవి. మహాకవి గావున నీ యలతిదోసగు లున్నను నవి గణనకుఁ దగవు. మచ్చునకు నీతఁడుపయోగించిన కొన్ని పదములు, సుమించె (II — 11), వృద్ధెటు (II — 12), మస్తు (పుట. — 20), ఎల్లా నేలు (1 — 19), చేమిరి గుణము మొదలైనవి గలవు.

శ్రీపాదరేణువు నీ కవి యత్యుదాత్తముగఁ గొనియాడుచు, ద్వితీయోల్లాసమున నయ్యది దివ్యౌషధమని, బిందుసింధూరవుమందని నుడివి నిజభైషజ్య విజ్ఞానమును చాటెను. మఱియు నీతఁడు సంకీర్తనాచార్య దౌహిత్రుఁ డగుటంజేసి కాబోలు 'తకిట కిటకిట కౌతములనే దలఁచి యెపుడు భజింతునో' (పుట — 41) తృతీయోల్లాసమున నష్టకములలో నుడివి నిజ సంగీతజ్ఞానమును వెల్లడించెను. కౌత మనఁగా మృదంగ విషయక తాళజ్ఞానము తెల్పు మృదంగ కవిత్వము.

ఇఁక ద్వితీయోల్లాసమునఁ దుంబురుఁడు శ్రీపాదరేణుమహిమముం గొనియాడుచు సీసద్వయమునఁ,

'ధర ననంతఖ్యాతి మెరయు శేషునకైన
షడభిజ్ఞుఁడగు గణేశ్వరునకైన' (II — 15),

'శ్రీపాదపంకజాత రేణులేశంబు మహిమ వర్ణింపఁ దరమె' యని నుడివి యున్నాఁడు. ఇట షడభిజ్ఞుఁడగు గణేశ్వరునకైన యనుట ప్రమాదమై యుండనోపు. అమరకోశమున, 'షడభిజ్ఞో దశబలో ఽ ద్వయ వాదీ వినాయకః' అని యుండుటచే షడభిజ్ఞశబ్దము వినాయకపర్యాయ మని యెంచి యట్లు వ్రాసియుండనోపు. వాస్తవముగ షడభిజ్ఞశబ్దము, బౌద్ధపరము — అప్పట్టున నమరమున వినాయకశబ్దమునకును నర్థము వేరే. విఘ్నరాజని కాదు.

ప రి ష్క ర ణ ము

ఈ శ్రీ పాదరేణుప్రభావమును గ్రంథము మా శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యలిఖితపుస్తక భాండాగారమున 6277. నెంబరుగల కాగితపు వ్రాతప్రతిగానున్నది.

ఈ కృతియందు గ్రంథకర్తృరచనమునందే కొన్ని తప్పులు ప్రామాదికములు దొరలినవి కలవు. ఇయ్యది యొక్కటియే లభ్యమైన వ్రాతప్రతి. దీని మాతృకయు లభ్యము కాలేదు. వ్రాయసకాండ్రు ప్రతి వ్రాయునపుడు వ్రాతదోషములు మెండుగ దొరలినవి. లభ్యమగు ప్రతి యియ్యది యొక్కటియే కావున సాధ్యమైనంతవఱకు సరిదిద్ది యథామూలముగా పరిష్కరించితిని. వేంకటేశ్వరసంబంధములగు కృతులనెల్ల నచ్చొత్తించి ప్రకటనముఁ గావింపఁ గంకణము గట్టుకొనిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానపు టధికారుల సంపూర్ణ ప్రోత్సాహ మీ కృతి బయలు

వడుటకుఁ గారణము. ప్రాచ్యపరిశోధనాలయపు డైరెక్టరుగారైన శ్రీమాన్ పరవస్తు రామానుజస్వామిగారి చేయూత నంది యీకృతి శ్రీ స్వామివారి యాస్థానిలోనే ప్రకటితమగుట కడుంగడు ముదావహము.

భక్తిపరిమళముల వెదజల్లు నీ గ్రంథకుసుమము శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామి యాస్థానములోనే శ్రీవారికి సమర్పించు సదవకాశము నాకుఁ గలుగఁజేసినందులకు దేవస్థానపు టధికారులకు నేనెంతయుఁ గృతజ్ఞుఁడను.

శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యవిద్యా పరిశోధనాలయము, తిరుపతి.
విజయ మార్గశీర్షము

పంగనామల బాలకృష్ణమూర్తి

శ్రీ పాదరేణు ప్రభావము

ప్రథమోల్లాసము

ఉ॥ నువ్వను పువ్వుఁ గవ్వి జిగినూత్నపు (సంపగి) సొంపుబెంపు మేల్
జవ్వనినాన యూర్పు బహుసౌరభసంపద నొప్పు నారదా !
క్రొవ్వుగ నేల పల్కెదవు ఘుమ్మన వేంకటపాదరేణువే
నివ్వటిల్లుఁ మరుత్సురభి నీమది నెన్నఁగ [1]నోరి మన్మథా !॥ ౧౦

ఉ॥ తియ్యని ద్రాక్షపండురుచి తియ్యనఁ దోఁచెడిఁ, గల్కి చొక్కపుం
దియ్యని మోవి చక్కెరదె తియ్యని తీపుగదయ్య నారదా !
కుయ్యకు రోరి శేషగిరికూటవిహారిపదాబ్జరేణువే
తియ్యనకంటెఁ దియ్యనగుఁ దీర్థము తోడుతఁ గ్రోలు మన్మథా!॥ ౧౧

చం॥ చిలుకలపల్కులం దెగడుఁ జెల్వలపల్కులు మంచి కప్రపుం
బలుకులువోలె ముమ్మరము భారతి వాసిలు సుమ్మి నారదా !
ములుకులు నాటఁ బల్కెదుర మూఁకల వాకులవారిఁ జేయుచున్
బలుకు లొసంగు వేంకటుని పాదరజస్కము లోరి మన్మథా !॥ ౧౨

చం॥ కలకల పంచమస్వరము గ్రాల్కెను కోకిల సుమ్ము, సుందరీ
లలితగళంబు దీని నవలంబ మొనర్పఁగ నొప్పు నారదా !
[2]వెలయగ నీదుకోకిలల పిండుకు సుస్వర మిచ్చు సర్వథా
నల యురగాద్రిరాట్పదరజోఽధికుసేవ లభింప మన్మథా ! ॥ ౧౩

1. ద్రోరి. 2. తెలియదు నీదు కోకిలల తెండకు,

చం॥ అర విరిదండ లప్పాలఁతి యచ్చపుటుం గయిదండ లూనఁగా
దొరకిన సంతతోర్మికలతోఁ దులఁదూఁగుట గాదె నారదా!
మొరగకు రోరి వేంకటుని ముఖ్యపదాంబుజరాగమాలికల్
దొరకిన సర్వసంపదలతోఁ దులఁదూఁగు టెఱుంగు మన్మథా!॥ ౧౪

గీ॥ కలికి కరపల్లవము సోఁకుఁగన్న శిలకుఁ
జక్కెలింతగు నారద సంయమీంద్ర!
వరుస వేంకటపదపల్లవముల ధూళి
శిలకుఁ జైతన్యమొదవి యాఁ గలికి మదన!॥ ౧౫

చం॥ కులుకుటకుందగున్ [1]బవిరిగుత్తులతావులు హత్తవేని ని
ష్ఫలితపు డొక్కెరొమ్ము సుఖభాజని గాదుగదయ్య నారదా!
తలచెడి పోకు వేంకటుపదమ్ముల చిత్తమునందు నిల్పఁ ద
జ్జలజపరాగముల్ హృదయసౌఖ్యసుగంధము రోరి మన్మథా!॥ ౧౬

కం॥ కన్నఱు పొక్కిలి పొన్న ప్ర
సన్నామోదంబు మెచ్చఁ జను నారద! యి
ట్లెన్నకు హరిపదరజ మటు
దన్నుర పొన్నలను మన్మథా! యెక్కు వలన్॥ ౧౭

కం॥ హరిమధ్యనడుము నారద!
హరిపద మణువగుట మీకు నగు సేవింపన్
మొరగకుర మదన! యందలి
హరిపదరజ మట్టియది యథార్థంబయినన్॥ ౧౮

మ॥ లలిఁ జక్రంబులగట్ల దీవులను నెల్లా నేలు బాలామణీ
పులినశ్రీ కటిమత్ఫలంబు నిడ నొప్పున్ మెప్పగు న్నారదా!
పలుకుల్ నిల్పు నవోత్పలంబులపయిన్ భాసిల్లు శేషాద్రి రా
[2]డలఘు శ్రీపదరేణుసేవ ధరణీంద్రావాప్తి యా మన్మథా!॥ ౧౯

1. గుబ్బ. 2. ఢలము.

కం॥ రంభాదులకు లభించున్
బంభరకచ మూరు యుగళిపస నారద! యా
రంభాదులకు నలభ్యము
కుంభిః హరిపాదరేణు గుణములు మదనా!॥ ౨౦

కం॥ గుణశాలులు సతిజంఘలు
గుణహీనుల కేల హితవగున్ నారద! స
ద్గుణశాలులు వర్ణింతురు
ఫణిగిరిపతిపాదరేణుపటిమము మదనా!॥ ౨౧

కం॥ చెలిపదములు కూర్మాకృతు
లలఘులకు సమాశ్రయింపనగు నారద! హా
యిలఁ గూర్మాదుల కాచులు?
దొలఁగున్ హరిపాదరజము దొరసిన మదనా!॥ ౨౨

సీ॥ ఇంపైన క్రొవ్వాఁడి సంపెఁగ నెత్తావి
నింపు జవ్వని మేని సొంపు తావి
పాటలీకుసుమంబు సూటి గంధపుఁ జల్వ
బోటి మైగంధంపు మేటి చల్వ
కల్వ క్రొవ్విరి మంచి విల్వవాసన గొల్వఁ
జెల్వ దేహపు మంచి చల్వ వలపు
నెమ్మిబంగరు తమ్మి దొమ్మిఁ గ్రందు దువాళి
కొమ్మయంగముఁ గ్రమ్ముకొను దువాళి
గీ॥ సమ్మదానందమును బొందు సన్మునీంద్ర
యెమ్మెలాడి తనూసౌరభమ్ము సాటి
కమ్మ విరులన్నిటికి సౌరభమ్ము లొసఁగు
సుమ్ము హరిపాదరేణులేశమ్ము మదన!॥ ౨౩

ఉ॥ శ్రీసతి గుబ్బకస్తురిని జెందుటఁ గాదె వృషాద్రినాథు వ[1]
ద్మాస రజస్సుకుఁ వలపు పట్టెను గట్టిగ నేఁడు నారదా!
కూసది యేమి యా రమణి గుబ్బలకస్తురికిఁ మహత్త్వముఁ
జేసెను వేంకటాద్రిపతిశ్రీపదరేణువె సువ్వె మన్మథా!॥ ౨౪

ఉ॥ చక్కని రుక్మిణీ రమణి చన్నులపత్రము లంటి గాదె యీ
చొక్కము లౌరజంబులకుఁ జొబ్బిలె కస్తురి తావి నారదా!
తక్కక వేంకటాద్రిపు పదద్వయరేణువు ముద్రితంబుచే
నక్కమలాక్షి గుబ్బకవ నంటెను బత్రము లోరి మన్మథా!॥ ౨౫

ఉ॥ బెట్టగు సత్యభామ జడపెట్టునఁగా దఁట రోరి యీ రజ
స్పట్టు గుబాళి[2]చేయుట యథార్థము వల్కితి విట్లు నారదా!
గట్టిగ సత్యభామ జడకట్టుకు వాసన లెట్లు కల్గెరా
రెట్టడి వేంకటేంద్రుపదరేణువుచే వృథగాదు మన్మథా!॥ ౨౬

సీ॥ మిత్రవిందాశ్లేష [3]మెఱయు నీ రేణువు
జాంబవతీప్రాప్తి పలుపు దీన
కాళిందిజక్రీడ గలుగు నీ రేణువు
కాళిందిజక్రీడ గఱపు దీన
నల సుదంతను ఘుమ్ము రనిపించు నీ రేణు
వల సుదంతను ఘుమ్ము రనును దీన
....

గీ॥ భద్రగతి నిద్ది దీన నా భద్రగతియు
లక్షణాప్తిని నిది దీనలక్షణాప్తి
యెలమి నామాట వినవయ్య కలహభోజ!
తొలుత[4]నామాట వినరోరి జలరుహాస్త్ర!॥ ౨౭

1, వ. 2, చేయుట. 3, కలయు. 4, తొలుత.

కం॥ రాధాకేళినిగాదే
మాధవునకుఁ బాదరేణు మహిమ మునీంద్రా!
రాధాకేళి ఘటించుఁ
మాధవు శ్రీపాదరేణు మహిమము మదనా!॥ ౨౮

కం॥ పలుకు చెలిచంటఁగాదే
పలుకులు నీ వీణయందుఁబలుకు మునీంద్రా!
అల హరిపదరజ మొదవిన
పలుకులు నావీణయందుఁ బలుకుర మదనా!॥ ౨౯

వ॥ అని యిత్తెఱంగునఁ దిరువేంగళత్తూరు మెత్తని తిరువడిత్తా మరల పుత్తళిపరాగంబులు వియత్తలస్రోతస్వినీశైత్యపుతీర్థంబులతో గుత్తంబగు పొత్తికడుపు బిత్తరంబుగాఁ గుత్తుక నింతం ద్రావి, సడలి చిత్తంబు విహ్వలాయత్తంబై తత్తరపు బైదు కైదువుల తులిపత్తెర ? మొరలం బొదివి యత్తెరగంటిజేనికి నిత్యముక్త పరమ భాగవతోత్తమ సూరిగణంబు లుత్తరవాక్యానుపూర్వకంబుగా జోతులెత్తెడి కరంబులు క్రొత్త విరిగు త్తితోమంబులు హత్తుకొల్ప ? వల్మీకభవప్రభృతికవిసత్తముల వదనశుక్తికాస్ఫూర్తిసూక్తిముక్తామణి శుభాచార లాజాక్షతంబులు నెత్తి నెఱయ భక్తిగలిగి నృత్తగీతంబులు సేయు వేత్తల యత్తిరుదండియులకు? ఱుత్తియపు ఝల్లరులుఁ గొల్లలాడి నూత్నకృతిరచనా యాచనా నిమిత్తంబు చేరి కరంబులఁ బట్టి మఱియు నిట్లని ప్రస్తుతింపం దొడఁగె సావధానంబున వినుండు. ౩౦

ఉ॥ శారదకై జిగుళ్ళ భుజశాఖల నెక్కుచు మోవిపండుకై
వారక మెండు రాచిలుక వర్వెడు నాకిక రామశబ్దముఁ
నేరుపు పక్షపాతమె గణించిన నచ్చెలి మద్రసజ్ఞపైఁ
జేర సుమీ వృషాద్రిపతి శ్రీపదరేణువు సోకినంతటన్॥ ౩౧

కం॥ శ్రీమదలమేలు మంగా
భామాలింగనత నొడలి పట్టిలు కురం
గీ మదమున నగు వేంకట
ధాముని పదరేణువుల్ సదా సేవింతున్॥ ౩౨

చం॥ తొలుతనె యబ్బురంపు తన తొయ్యలి శ్రీ యలమేలుమంగకున్
బలుచని చెక్కుటద్దములపైఁ జనుగుబ్బలపై మృగీమదా
కలితపు పత్రవాసనలకన్న సువాసన లీనఁ జేయుచున్
జిలికిన వేంకటేశ్వరుని శ్రీపదరేణువు నాశ్రయించెదన్॥ ౩౩

సీ॥ కాలాగరుజధూప గతవాసనలకన్నఁ
చాటీరతరు సౌరభములకన్నఁ
పారిజాతగుళుచ్ఛ పరిమళంబులకన్నఁ
బంకజాతామోద పటిమకన్నఁ
గర్పూరపంకసంకలిత గంధముకన్నఁ
గస్తూరికాస్వాదుకలనకన్న
వకుళ ప్రసూన జీవనపు తావులకన్న
సాంకప ప్రకటితాసవముకన్న
గీ॥ నధికతరమై ఘుమంఘుమాయితనముగుచు
మధురతరమైన శేషాద్రి మందిరాత్మ
పాదరేణువు నాజిహ్వపై వసించి
సుకవితారీతి వలపులు జొనుపుఁగాత॥ ౩౪

ఉ॥ సిద్ధమె వేంకటేశ్వరుని శ్రీ పదరేణువు దుర్మదాంధ సం
సిద్ధులు మాన్పి మంత్ర జపసిద్ధులు వేదసదృశ్మహావచ
స్సిద్ధులు సర్వభోగఫల సిద్ధులు కల్గుటచేత వీరె పో
సిద్ధులు నాగ నిద్ధరఁ బ్రసిద్ధులఁ జేయును[1] భక్తకోటులన్॥ ౩౫

1. జేయుచు.

వ॥ అని నారదుండు కొనియాడిన విహాపతాప్రాప్తంబునఁ గృశీరనడి మన్మథుండిట్లనియె. ౩౬

ఉ॥ ఎంతటిరోగమైన హరియింతు నిమేషములోన నంచు ధ
న్వంతరి రూపమైన నెఱవైద్యుఁడు వేంకటనాథుఁ డట్టి శ్రీ
మంతుని పాదరేణు పరమౌషధమౌచు మదీయ రోగమా
ద్యంతముగా నడంచియుఁ జిరాయువొసంగును నాకు నీయెడన్॥ ౩౭

ఉ॥ పుట్టితి పాపకర్మినయి పూర్వకృతంబున సంకటంబులన్
గట్టిగఁ దట్టె నేఁడకట కట్టి కుడుంపక తేలిపోవునే
పట్టున వీణబాళుగ? నుపాయము గల్గకపోయె పాపరా
గట్టున మెట్టినయ్య పదకంజ పరాగము నాశ్రయించెదన్॥ ౩౮

సీ॥ పైత్యాభ్రమధ్వాంత పటల భానూదయం
బతిమేహదావానలాభ్రవృష్టి
కఫరోగబుర్బురతర్కర్దమ గ్రీష్మంబు
పాండు దుష్టోరగ పక్షిరాజు
పటుపురాణజ్వర పర్వతదంభోళి
క్షయకాలకూటవిషత్రిశూలి
కుత్సితశ్లేష్మాబ్ధి కుంభసంభవమూర్తి
ధాతు ప్రసూన చైత్రక దినంబు
గీ॥ వాత జీమూత సంఘాత వాయుపథము
చిరతరాయుర్ధి భావసంజీవకరణి
వేంకటేశ్వర శ్రీపాద పంకజాత
రేణువు మదీయరుజలు[1] హరించుఁగాత॥ ౩౯

1. రుజము.

కం॥ క్షయము నడంచియు మా క
్షయమును జయమును నభయ మొసఁగఁగా నభయం
బియ నను వేంకటపతి ప
ద్ద్వయరేణువు నౌషధ ప్రధానంబగుచున్ ॥ ౪౦

కం॥ మెయి ద్రౌపది కృష్ణా! య
క్షయమన నటుచేయు ఫణినగస్వామి పద
ద్వయరేణువు క్షయసార మ
క్షయ ఫలదాయకముగాఁగఁ జాలదె మాకున్! ౪౧

రగడ శ్రీ కరసంగతిఁ జెలగిన రేణువు
ప్రాకట మహిమలఁ బరఁగిన రేణువు
ఘుమ ఘుమ వలపులు గుప్పెడు రేణువు
సమరసభావపుఁ జల్లని రేణువు
పాప పుంజములఁ బాపెడు రేణువు
గోపాలనగతి గొనబగు రేణువు
పంకజ రజమునఁ బోటిలు రేణువు
కుంకుమ చాయలఁగూడిన రేణువు
కపురపుఁదావులు గలిగిన రేణువు
చపలము లణఁపగఁ జాలిన రేణువు
సాధుల కోర్కె లొసంగెడు రేణువు
మాధుర్యంబుల మలసిన రేణువు
రంగత్కాంతుల రాజిలు రేణువు
మంగళకరమగు మబ్బెడి రేణువు
దక్షిణవాయువుఁ దలఁకెడి రేణువు
దక్షిణరీతుల దరసిన [1] రేణువు

1. దర్శన.

అపురూపంబై యలరిన రేణువు
విపరీతపురుచి వీఁగెడు రేణువు
రజ్జాన కోరసిన రాటపు రేణువు
గుజ్జాపదంబుల గునిసెటి రేణువు
విద్దెము సేయగ విదలుచు రేణువు
ముద్దులు నూపెడి [1] ముచ్చటి రేణువు
బంగారందెల బాగగు రేణువు
గంగానదిపైఁ గప్పిన రేణువు
భక్తుల శిరములపై నిడు రేణువు
ముక్తులు చూపెడు మూలపు రేణువు
[2] చేమిరి ? గుణముల [3] చెలఁగెడి ? రేణువు
పామరగుణములఁ బగులుచు రేణువు
సామికడల ఝులుఝుల్లను రేణువు
రామణీయకము రంజిలు రేణువు
కస్తురి వాసనఁ గ్రమ్మిన రేణువు
రస్తులుగురిసెడి రవరవ రేణువు ?
పువ్వులపైపైఁ బొసఁగిన రేణువు
జవ్వాజికిఁ బగ సాటెడి [4] రేణువు
రత్నపుమట్టియ రాపిడు రేణువు
నూత్నప్రకటిమ నునుపగు రేణువు
దంతపుపాపల దవిలిన రేణువు
వింతప్రభావము వెలసిన రేణువు
లత్తుకసోఁకిన లలితపు రేణువు
ముత్తైపుగద్దియ మూఁగిన రేణువు

1. చూపెడు. 2. చామర. 3. చలఁగెడి 4. సాటెడి.

పసుపునలుంగుల పచ్చని రేణువు
పిసికిన తిమ్మరిఁ బెరిగెడి రేణువు
శ్రీసతిచేతులఁ జెమరుచు రేణువు
భూసతికుచములఁ బూచెడి రేణువు
శేషతల్పమునఁ జెందిన రేణువు
దోషవిచారణ ధూర్వహ రేణువు
కమలాసనుఁడును గరగిన రేణువు
అమరేంద్రుని కను లంటిన రేణువు
గరుడుని రెక్కల గరచిన రేణువు
పురుడిల లేనిది పుణ్యపు రేణువు
జాళువరంగుల జదిపిన ? రేణువు
నీలచ్ఛాయల నిండిన రేణువు
పంచదారపొడి పాటిది రేణువు
కుంచెల కొనకొన గుదిరిన రేణువు
చందన సురభిళ చంక్రమ రేణువు
వందారుస్మిత వదనపు రేణువు
కల్పభూజగుణ కౌశల రేణువు
కల్పిత పరిమళ కారణ రేణువు
చిగురుమణుంగులఁ జెందిన రేణువు
పొగరులు మానుపఁ బుట్టిన రేణువు
ఒకపరి మహిమల నొందిన రేణువు
చికిలినఖంబులఁ జిలికిన రేణువు
కారము సారము గలిగిన రేణువు
తీరినపలుకుల తియ్యని రేణువు
పావనతరసంపద లిడు రేణువు
శ్రీవేంకటపతి శ్రీపద రేణువు ॥ ౪౨

ఉ॥ నందుని సుందరీమణియనం దిపనట్టి యశోదతల్లియై
పొంకముగఁ బాలుపోయుచును బుద్ధులు సెప్పుచు ముద్దులాడుచో
నందనుఁడై యహీంద్రగిరినాథుఁడు నాబిడచిన్ని బొజ్జపైఁ
జిందులుఁ ద్రొక్కు నుబ్బులకుఁ జెందినరేణువు నాశ్రయించెదన్ ॥

కం॥ నిర్ణయమణు రేణుపరీ
పూర్ణుఁడు హరి యనుచుఁ దెలిసి భువి వేంకటపా
దార్ణోరుడ్భవ రేణువు
వర్ణించెదు నతని వెదకి వగవగ నేలా ॥ ౪౪

1410

మ॥ అలఘు స్వచ్ఛములై యభీష్టదములై యత్యంతసాంద్రంబులై
విలసద్ద్రివ్యములై విలక్షణములై విశ్వప్రచారంబులై
లలితామోదములై లతాంతగతులై లాస్యాధితత్వంబులై
చెలువందెన్ ఫణిరాజశైలనిలయ శ్రీపాదభూరేణువుల్ ॥ ౪౫

సీ॥ కలువపూరేణువు కప్రంపు రేణువు
సరిసేయఁదగదని చాటవచ్చు
గంధంపు రేణువు కస్తూరి రేణువు
ప్రతిచెప్పరాదని పలుకవచ్చు
పునుగు రేణువు మంచి పొందమ్మి రేణువు
పురుడు గాదని చాలఁ బొగడవచ్చు
సంపంగి రేణువు జాజిపూ రేణువు
దీటౌనె యనుచు వాదింపవచ్చు

గీ॥ ఘనతర స్వచ్ఛతామోదగరిమ మాత్ర
మున వహింపఁగ జగమెల్ల మించి తేల్చు
పరిమళము లీను శేషాద్రి భవనుఁడైన
శ్రీనివాసుని శ్రీ పాదరేణువునకు ॥ ౪౬

ణంబై జనకయజ్ఞవాటంబును, మృగమదాభిజనికంబై యత్రినేత్రంబును, సకలగుణగంభీర రత్నాకరాపోశనంబై కుంభసంభవ ప్రభావంబును, శాంతాకరగ్రహణంబై వైభాండకవివాహంబును, కవికల్పితంబై కావ్యస్వరూపంబును, జీవప్రసవకంబై సృష్టికాలంబును, భృంగీశ స్వరూపకాహిత విధూననాయాస పూర్ణంబై చంపకారణ్యంబునుం బోలి పంచాక్షరీనామకంబై శైవసంబంధముగాక, సకలానుమోదంబై కామహేతుకంబుగాక, రజోవిశేషంబై జడతాంకురంబు గాక, (రామణీయకంబై) రమణీయంబై ప్రమదాసుఖంబు గాక, లాక్షాసదనంబై పాండవవిరోధము గాక, గద్యావిశదంబై? యసత్యవచనంబుగాక, భరణీప్రసక్తంబై ముహూర్తవిదూరంబుగాక, బాడబప్రచురితంబై విలయసమయంబుగాక, భవవిరోధంబై ధత్తూర్వరంబు గాక, రసప్రకరణమై చాంచల్యహేతుకంబు గాక, పర్ణాశయరంజితం బయ్యును నపర్ణాశయరంజితంబై, భయప్రధానవిహితంబును నభయప్రధానవిహితంబై, జరావియోగవర్ధనం బయ్యును నజరావియోగవర్ధితంబై, జాతిసమర్చితమయ్యును నజాతిసమర్చితంబై, యర్ఘ్యభావపాటవంబయ్యును ననర్ఘ్యభావపాటవంబై, ఖండపాకశాసనానుభవం బయ్యును నఖండపాకశాసనానుభవంబై, యనుభవైకవేద్యంబును వేద్యవేదకస్వరూపంబును, స్వరూపగుణ కథనంబును, కథనాధికవిలాసంబును, విలాసభాసుర కేసరంబును, కేసరీసుతవినియోగంబును, వినియోగ యోగభోగంబును, భోగభోగ్యోపకరణ శ్రీకరంబును, శ్రీకరానుకరంబును నైయనుకరించు నెంతయు, ౫౪

కం॥ ఇటువలె మన్మథ నారద
జటిసంవాదంబు దిక్ప్రశస్తంబయ్యెన్
పటుమతి సంతోషించిరి
కుటిలంబులు మాని దర్పకుఁడు సురమునియున్ ॥ ౫౫

వ॥ ఇది శ్రీ సంకీర్తనాచార్య దౌహిత్ర రేవణూరి తిరుమల కొండయాచార్య సుధీవర్య సుపుత్ర వేంకటార్యప్రణీతంబైన శ్రీపాదరేణుప్రభావంబను నిస్సహాయకావ్యంబునందు మన్మథనారదసంవాదం బనునది ప్రథమోల్లాసము — సంపూర్ణము.

ద్వితీయోల్లాసము

కం॥ శ్రీరమణుని పదరేణుక
ధారచనము తుంబురుండు దత్తిల్లుఁడు నువి
స్తారముగ వితరించిరి
ఆరయఁ దత్కావ్యకరణ మది యెట్లన్నన్ ॥ ౧

ఉ॥ రంభ నటింపఁ గైశ్యభరరంజిత పుష్పపరాగపుంజముల్
గుంభితమయ్యెనేమొ దివి ఘుమ్మని వాసన గ్రమ్మె తుంబురా!
కుంభిని శేషశైలపతి గుప్పునఁ గప్రపుఁ గుప్పతిప్పలన్
జృంభిలుచున్నటింపఁ, బదరేణువు లెల్లను గప్పె దత్తిలా! ॥ ౨

మ॥ అదెరా యూర్వశి ధిత్తధిత్తధిమి తాహత్తంచు నర్తించగా
గుడిగొన్న దత్తనువాసనల్ నెరసె బోల్ ఘుంఘుమ్మనం దుంబురా!
ఇది శ్రీ వేంకటశౌరి సన్మృగయచే నింపొందఁ బర్వెత్తఁ ద
త్పదరేణుల్ ప్రసరించె దిక్తతులఁ గుప్పల్ కుప్పలై దత్తిలా! ॥ ౩

ఉ॥ కత్తుల పొత్తులా కదళికంబపు టెత్తుల మేనకాఖ్యవై ?
తత్తలనాడెనో శశిపదమ్ముల ? వాసనలేమి తుంబురా
బత్తి మునుల్ వృషాద్రిపతిపాదములందుఁ బెనంగ రేణువుల్
హత్తె వియత్తలంబున నుదాత్తసుగంధత నోరి దత్తిలా! ॥ ౪

ఉ॥ ఉత్తమ (నట్టువై)[1] తగు తిలోత్తమ కేల్గవ యెత్తి యాడెనో
తత్తను గంధ గంధముల దంతులు [2](రిత్త)ల వేమి తుంబురా
రిత్తలవేమి గావు పదరేణువులున్ వృషభాద్రినాథుఁడున్
జొత్తిలఁ జేసెఁ దద్ద్రవిడసుందరులన్ దరమాడి దత్తిలా! ॥ ౫

1. మత్తమయూర్త్యమై. 2. దత్తులు నోర్తుల.

ఉ॥ ఆడిరొ రంభ యూర్వశియు నాదిగ నింద్రునికొల్వులోపలన్
వేడుకలయ్యె గుబ్బచను వెట్టగు తావులు జుట్టె తుంబురా!
ఆడుటలేమికాదు వృషభాద్రిపుఁడున్ బయికొన్న వ్రేతలన్
గ్రీడకు రొమ్ముఁదన్ని పదరేణువులున్ బ్రసరింప దత్తిలా! ॥ ౬

కం॥ శేయ్యబ్జముల కటాక్ష మ
హీయ్యత? శశిరేఖ యభినయించె మునీంద్రా!
శేయ్యబ్జము లలరించును
చయ్యన హరిపాదరేణు సంగతిర నటా ॥ ౭

ఉ॥ కన్నుల బెళ్కులన్ బెడిసి గామిడియై హరిణీవధూటి దా
నెన్నిపదంబులం దభినయించును బాడర నీవు తుంబురా!
వెన్నుఁడు తద్రజం బెగయ వేడ్క రమాంగనకుం ఘటింపగాఁ
దిన్నఁగ నాడెఁ గొల్వులు తధిత్తని కొల్వర నీవు దత్తిలా! ॥ ౮

ఉ॥ దర్పకుఁ డేయు నమ్ములను తైతత థెయ్యనఁ గేలఁ దట్టుచున్
నేర్పిననాఁడు హేమమెయి నిండెను కొమ్మలవేమొ? తుంబురా!
దర్పకుఁ గన్నతండ్రియగు దైవశిఖామణి పాదరేణువుల్
గూర్చినవేమొ యమ్మ లవి కొమ్మల జుమ్మనిపించు దత్తిలా!॥ ౯

ఉ॥ నట్టువఁ ద్రొక్కు నచ్చర ఘనమ్మగు చెమ్మట నంటి యేమొ యు
న్నట్టులు గాక దాపనము లన్ని ఘుమంఘుమ లీనె తుంబురా!
పట్టగు వేంకటేశ్వరుని పాదరజంబుల గుప్పళించె నీ
పట్టున నింటిదాల్చు సుమపంక్తులపై పవనుండు దత్తిలా! ॥ ౧౦

ఉ॥ ఈ జవరాలి నృత్తమున కింద్రుఁడు 'సై' యని పైనఁ జల్లెఁ బూల్
జాజులు నెట్లు బూఁచెను వసంతమునం దిది వింత తుంబురా!
మోజుగ నాఁడు వేంకటుని ముఖ్యపదాబ్జరజంబు గప్పఁ ద
ద్భూజము లెల్లఁ దన్మహిమఁ బోలె సుమించెను మింట దత్తిలా!॥ ౧౧

ఉ॥ పయ్యెద దొల్గ నాఁడు సురభామిని చన్నులఁ జంపకాస్త్రముల్
వెయ్యఁగ తియ్యవిల్తుగుణవృద్ధులయ్యెను దెల్పు తుంబురా!
అయ్యపదాబ్జరేణువుల నంటి యనంగుఁడు నల్లె త్రాటిపై
కొయ్యన నస్త్రజాలములఁ గూర్చిన తన్మహిమేమొ దత్తిలా!॥ ౧౨

వ॥ అని మఱియును దుంబురుండు తత్తిరువేంగళనాథ శ్రీపాద
రేణుప్రభావంబు నిట్లని కొనియాడఁ దొడంగె. ౧౩

కం॥ శ్రీయలమేల్మంగాపతి
తోయజ సమపాదరేణుతోయము గొనకన్
ఏ యమృతముఁ గొన నమరని
కాయమునకు నెల్ల నిలువుగన్నులు వడియెన్ ॥ ౧౪

సీ॥ చతురాననమ్మూర్తి బ్రతుకు బ్రహ్మకునైన
సర్వజ్ఞుఁ డగు గిరీశ్వరునకైన
వాచస్పతిత్వంబు వఱలు గీష్పతికైన
శక్తిఁ దాల్చు కుమారస్వామికైన
ధర ననంతఖ్యాతి మెఱయు శేషునకైన
షడభిజ్ఞుఁ డగు? గణేశ్వరునకైన
వాగ్దేవతా సార్ధవతి సరస్వతికైన
విబుధాఖ్యఁ దగు దైవవితతికైన

గీ॥ సకల పాపక్షయంబును సకల రోగ
హరణమై సర్వశుభదాయి యై తనర్చు
వేంకటేశ్వరు శ్రీపాద పంకజాత
రేణులేశంబుమహిమ వర్ణింపఁ దరమె ॥ ౧౫

చం॥ ఇల ధనభండికాప్తి ? దొలఁగింపఁగ వేంకటశౌరి పద్రజో
త్క్యలఘుత రేణుకాఖ్యఁ గొని యంత వహించెనొ సర్వమంగళో
జ్జ్వలత గిరీంద్రకన్యక నిజంబుగఁ దత్పదరేణుసేవనా
ఫలమహిమానుభావమును బ్రహ్మకునైన గణింప శక్యమే॥ ౧౩

సీ॥ ప్రణతిఁ జేసెడివేళ బహుదివ్యరత్నసం
ఘటిత కోటీర భాగములమీఁదఁ
బూజఁ జేసెడివేళఁ బున్నాగమల్లికా
పారిజాతాది పుష్పములమీఁదఁ
బాద్యమిచ్చెడివేళఁ బంకజాతామోద
పుష్కరనిమ్నగాంబువులమీఁదఁ
బదము లొత్తెడివేళఁ బరమరేఖాచక్ర
సౌభాగ్య మృదుల హస్తములమీఁద
గీ॥ నెలమిఁ బ్రసరించి బ్రహ్మరుద్రేంద్ర ముఖ్య
దేవగణముల కోర్కులఁ దీర్చు నట్టి
వేంకటేశ్వర శ్రీపాద పంకజాత
దివ్యరేణువు మాకోర్కి దీర్చుఁగాత॥ ౧౪

ఉ॥ పొందుల వేంకటాద్రిపతి భూరి భుజాంతరమందుఁ జెంది ప్రా
లిందిర కందుకస్తన విలేపిత సద్ఘనసార సారవ
చ్చందనరేణుకన్నఁ దన చక్కని శ్రీపద రేణువే శతా
నందుఁడు నాదిగా నదితినందను లొందలఁ జేర్తు రిద్ధరన్॥ ౧౫

గీ॥ హరవిరించి [1]మఖోన్ముఖా ద్యధికమాని
గణ శిరోభాగ రత్నభాగరిమ రక్తి
సలుపు శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామిపాద
పంకజాత పరాగం బుపాశ్రయింతు॥ ౧౬

1. మఖాన్ముఖా.

చం॥ గరుడుఁడు వేంకటేశతురగం బయి దుర్విషహారి యౌటకున్
భరమె తదంఘ్రిరేణుసువర్ణముతై తగి వాని పర్ణముల్
దురమున రామలక్ష్మణులఁ దూల్చు మహోరగ పాశబంధముల్
విరియఁగఁ దోలి నిర్విషశరీరులఁ జేసెను వారి నిద్దఱన్॥ ౧౭

రగడ:—శ్రీమదలమేల్మంగ నిటలపుఁ జేరుచుక్కయి నిల్చు రేణువు
భూమి నీళాసతుల చన్గవ పూఁతగంధపుఁ బావిరేణువు
తాత యార్చ్య[1]సమర్చ్య తులసీ[2] దళమిలద్ఘనసార రేణువు
ధాతచేతుల శీతలోదక ధార జారఁగ గడఁగు రేణువు
భూతనాథుని కన్నురెప్పల భూతిపూఁతలఁ గప్పురేణువు
వాతపోతము జోతలెత్తెడి వాడిచేతులఁ గప్పురేణువు
కుండలీంద్రుని పడగలడుగుల కొలఁది యలతగఁ దీర్చురేణువు
తొండమాధిపు వదనకమలము దోఁగి మూఁగి తలిర్చు రేణువు
కురువనంబి ఘటించు మృణ్మయ కుసుమవిసరము గసరురేణువు
శిరము మోపిన గోపినాథుని సిగ నిగన్నిగ ముసరు రేణువు
మూఁక వాక్పతి'గాఁగ రసనిక మోకలాకులఁ బెట్టు రేణువు
సోకవాకర లుడిగి పాకపు జోకతిమ్మరి బుట్టు రేణువు
గండపెండెపు గండుతావులఁ గ్రాలు టాలుతలిర్చు రేణువు
గండుతుమ్మెద మొండు కడుపుల కడుపులెడపులు దీర్చు రేణువు
సున్నపొన్నల చిన్నివెన్నెల చుట్టుపట్టుల గెంటు రేణువు
కన్న కన్నుల కన్నుసన్నల కాపుదాపుల నెట్టు రేణువు
గంగగౌరుల కొంగు చుంగుల గట్టిపెట్టిన గట్టి రేణువు
రంగుపొంగుల దొట్టు మట్టియరాపురేపుల మట్టిరేణువు
శంకలేకయ యస్మదీయపు సంకటంబులఁ గొట్టు రేణువు
వేంకటేశ్వరు సత్పదంబుల వెల్లదమ్ములఁ బుట్టు రేణువు॥ ౧౮

1. సమార్చ్య. 2. మెలద్ఘన.

దండకము :— శ్రీమన్మహా మంగళం బయ్యె నే రేణువుల్ శ్రీ మహాలక్ష్మి సీమంత సీమంతపుం గుంకుమం బయ్యె నే రేణువుల్, భూమి దేవీకుచాభ్యంతరన్యస్త కస్తూరికా చందన శ్రీ విభాసింప పాటీర చూర్ణాయతిన్ బోల్చె నే రేణువుల్, జాల నీలా కపోలంపు డాల్తేట పన్నీటి మేల్ డాల్ బచారించు వ్రాల్ నీలపై జాలమై కప్పె నే రేణువుల్, రుక్మిణీ స్వాదు బింబాధరాత్యంతదంతక్షతుల్ బాపె నే రేణువుల్, నిత్యమున్ సత్యభామావిలాసార్థలీలా కళాస్థానపుం జీరలున్ దీరగాఁ ద్రోచె నే రేణువుల్, జాంబవత్యక్షిపక్ష్మాంజనస్ఫూర్తి రంజిల్లె నే రేణువున్, చిత్రమై మిత్రవిందాను చుంబద్గతిన్ సారె నోరూర గావించె నే రేణువుల్, ముందు కాళిందిమై ఘర్మబిందు ప్రకాశంబు నొందించె నే రేణువుల్, భద్రమా భద్ర పెన్గొప్పు పుష్పాళ్ళకున్ జల్లు పుట్టించె నే రేణువుల్, అంత నంతన్ సుదంతావసంతోత్సవ క్రీడకున్ గోడె జోడయ్యె నే రేణువుల్, లక్షణాహస్తలాక్షానుబంధిన్ ద్రవత్వంబు సంధిల్లె నే రేణువుల్, వేద చోరాసురున్ ముచ్చిలిన్ మచ్చుగాఁ జేసె నే రేణువుల్, మందరా మందమానాహి హాలాహలజ్వాలికిన్ బొంగు నప్పాల పొంగార్చె నే రేణువుల్, ధారుణీఖాతసంఘాతగర్తచ్ఛటస్ఫూర్తికిన్ మించె నే రేణువుల్, తొల్లి ప్రహ్లాద మై దట్టపుల్ గుట్టకున్ జెట్టుకుం బూఁత పుట్టించె నే రేణువుల్, శ్రీ బలీంద్రోత్తమాంగస్థ రత్నంపుటుల్ మస్తు బోనాడె నే రేణువుల్, క్షత్రమస్తోపసోపాన సంధుల్ ప్రబంధించె నే రేణువుల్, దుష్కలం కేశలం కేశవంశంబులన్ బూడ్చె నే రేణువుల్, నీల నీలాంబర శ్రీల మేల్ డోలికల్ దూఁగె నే రేణువుల్, త్రైపురస్త్రీఘనోన్మాద మంత్రానుసంధాన సంసిద్ధసమ్మోహనానంగభస్మోద్ధతిన్ దెట్టె నే రేణువున్, భూనభోత్థప్రవల్గద్భవిష్యద్భయారట్ట రింఖాసముద్ఘట్టనోట్టంకితక్షోణిపాంసు ప్రభన్ క్రింగ నూహించె నే రేణువుల్, సర్వమాంగల్య దీక్షానుషంగంబు నై పుట్టె నే నట్టి షంగామనోనాథుఁడై నట్టి శ్రీ వేంకటస్వామి

శ్రీపాదరేణుల్ ప్రశంసింతు, మజ్జిహ్వికాదివ్య మందారవల్లిన్ మహా భారతీపత్కిసాలప్రసాదప్రసూనాయతై కాతురస్వాదు ఘుంఘుంఘుమల్ బల్ గుబాళింప శ్రీ శ్రీనివాసాంఘ్రి రేణుస్ఫురద్వస్తు మస్తంబుపైఁ జేర్తు దానుత్తమాంగంబుగా, భూష శేషాద్రిరాట్పాద విన్యాస భాస్వత్పరాగంబు గాంభీర్యమాహాత్మ్యముల్ జాలగా నాలకింతున్ శ్రుతుల్ నిశ్చయంబౌ శ్రుతుల్ గాఁగ, నారాయణాహార్యరాట్ చారణంబైన భూరేణువుల్ జక్షులన్ నిక్షిపింతున్ జగత్యక్షులై రంజిలన్, అంజనక్ష్మాధర శ్రీశపాదాశలాకాభికర్షంపుఁ బ్రాగెంపు రా పొళ్ళ నా యొళ్ళ నిండింతుఁ బూవిల్లుగా, గారుడాగస్థలాధ్యక్షపక్షున్ని ధారుణ్య?ధారాళధూళీక కల్యాణ నాళంబునన్ రక్ష బంధింతు బద్ధాబహువుల్ రాహువై యొప్ప నప్పయ్యరై యద్దు పొందమ్ములన్ బిందు సింధూరవుల్ మందు సేవింతునే ముందుగా మందరోగంబు లెల్లన్ బటాపంచలై పోవ దేవాదిదేవాంచితాగార సంచారతారాజిత శ్రీ రజోభూతిచే భూతబేతాళ రక్షః పిశాచాదులన్ బారగాఁ దోలుదున్ మాలతీపుష్పదామంబులన్ రామపాదంబులందున్ దుమారంబు రేపింతు మన్మానసారామ కేళీవిహారంబులన్ శ్రీలు వర్థిల్లగాన్॥ ౨౧

గీ॥ రమణ సుమనస్కపూర్వోత్తరములు నగుచు
నఖిల జగముల కాశలై యట ఫలించి
శ్రీనివాసుని శ్రీపాదరేణుతతులు
తెలియ మముబోంట్ల బ్రోవంగ దిక్కులయ్యె॥ ౨౨

స్రగ్ధర: దిక్కాన్తానాసికాంతాధిగతఘుమఘుమాధిక్యతన్ ముఖ్య భూతా
ధకోణాక్షీణ ముక్తాధమనపరిమళోద్దామ్య నిష్ఠ్యూతికంబై
ధిక్కరించున్ భుజంగాద్రిప పదరజము ద్దిశ్యతజ్జేస్వపుష్ప ?
స్రక్కైలీబంధగంధాప్తదమ్మృగమదసుస్వాదు మోదావహాంబున్॥ ౨౩

TIRUPATI 31622

కం॥ ఉరగాద్రిపు పదరేణువు
ధరియింపక దిగ్గజములు ధర రేణువులై
నెరపికొనుటకును గూరుకు ?
కరులై వానికి నొకపుడుఁ గలుగవు సుఖముల్ ॥ ౨౪

ఉ॥ అండజవాహుఁడేచు భుజగాద్రివిభుండు జరింపుచుండఁ ద
త్కాండ గరుత్ప్రకాండ పరికంపిత తత్పదరేణుజాలముల్
దండిగ మేన నిండఁ గలదా యిక మాకొక చింతయంచు బల్
కొండలవంటి గండములకున్ భయమందవు దిగ్గజేంద్రముల్॥ ౨౫

రగడ :— అండగను దండిగను నార్తులకు నర్థి బలు
గండములుఁ బాపు వేంకటనాథు పదరేణు
దొండరని తండుకును దోషులకు దూషణపు
గండములు బాపు వేంకటనాథు పదరేణు
మొండుపడి పండ బడి మ్రొక్కు లిడ మ్రుక్కు సెడ
గండములు బాపు వేంకటనాథు పదరేణు
ఖండిత మఖండితపు గట్టులయి గొట్టులగు
గండములు బాపు వేంకటనాథు పదరేణు
కొండలకు నండలకు గొండ సెడి తండశిల
గండములు బాపు వేంకటనాథు పదరేణు
ఉండగను పండగను నోపమిగ తాపమగు
గండములు బాపు వేంకటనాథు పదరేణు
ఒండెరుగకుండ మన సుండగనె సుండి గడు
గండములు బాపు వేంకటనాథు పదరేణు
దండమని దండమిడు దాసజనదాసులకు
గండములు బాపు వేంకటనాథు పదరేణు

పండితుల పండితు లుపాసనను జేసినను
గండములు బాపు వేంకటనాథు పదరేణు
ముండియయి దండియయి ముండివిడనేటికి హా
గండములు బాపు వేంకటనాథు పదరేణు
ఉండిగల నండిగల యొప్పునల నప్పునల
గండములు బాపు వేంకటనాథు పదరేణు
తెండగను తిండిగను దేరకొన నోరకొన
గండములు బాపు వేంకటనాథు పదరేణు
దండనలు మాన్చి యమదండనలు మాన్చి శ్రమ
గండములు బాపు వేంకటనాథు పదరేణు
భండనము పొంటె మరుభండనము పొంటె భవ
గండములు బాపు వేంకటనాథు పదరేణు
దండుగలయందు పెర దండుగల యందు భయ
గండములు బాపు వేంకటనాథు పదరేణు
కొండ శిల లాడ పెను కొండశిల లూడ దిన
గండములు బాపు వేంకటనాథు పదరేణు
కుండలుల వల్లి గ్రహకుండలుల వల్ల నగు
గండములు బాపు వేంకటనాథు పదరేణు
మండలములోన నృపమండలములోన నరి
గండములు బాపు వేంకటనాథు పదరేణు
కొండుఁ డిదె కొండుఁ డిదె కోవిదుల కోవిదుల
గండములు బాపు వేంకటనాథు పదరేణు
వెండియును వెండియును వేడుకొన వేడుకొన
గండములు బాపు వేంకటనాథు పదరేణు ॥ ౨౬

కం॥ ధరణి రజోగుణ ఘన వి
స్ఫురణత వర్షించు మేఘపుంజం బదె శ్రీ
హరిపదరేణువు గాదె
బరమున్ హరిపద మటంచుఁ బల్కుదురె బుధుల్ ॥ ౨౭

సీ॥ అతి సురభిప్రసిద్ధతచేత నిరతంబు
గీర్తింపఁగా వసంతర్తు వగుచుఁ
బటుధూళి ధూసరప్రచురతా విస్ఫూర్తి
గీర్తింపఁగా నిదాఘర్తు వగుచు
సరసార్ద్రగంధవత్త్వోరుధర్మసంసక్తి
గీర్తింపగాఁ బ్రావృడర్తు వగుచు
బహుతీర్థనైర్మల్య భావసేవాప్రాప్తి
గీర్తింపఁగా శరదర్తు వగుచు

గీ॥ వితతగీతావాప్తిచేఁ దుషారత వహించి
కించి దున్నత శిశిరర్తుక్రియ నెసంగి
వెలయు శ్రీవేంకటాద్రీశ నిలయుఁడైన
శ్రీనివాసుని శ్రీపాదరేణు విలను ॥ ౨౮

మ॥ గెలుపున్ మించిన కేలుమీఁదుగఁ ద్రిలోకీదానచారిత్రుఁడౌ
బలి దైత్యాహ్వయచక్రవర్తికి శిరోభాగస్థ రత్నంబులై
ఫలితామోద మహా...కుసుమ ప్రాంచత్పరాగంబులై
చెలువందెన్ ఫణిరాజశైలనిలయశ్రీపాదభూరేణువుల్ ॥ ౨౯

మ॥ భువిపై సాగమి నాగలోకకుహరంబుం జొచ్చి నిశ్శబ్దుఁడై
పవనాహారముతోన ఘోర తపముల్ బాటించి శ్రీ వేంకటా
ద్రివిభుండున్ బవళింపఁ బానుపయి తా దేహంబునం దెల్ల సం
స్తవనీయోరుతదంఘ్రిరేణువులు లెస్సం దాల్చెఁ బో శేషుఁడున్ ॥ ౩౦

ఉ॥ రంకెలువైచు లేఁగలను రక్షణసేయుచుఁ గృష్ణమూర్తియై
కొంకకఁ గాళియాహిముఖఘోరవిషంబు లడంగఁ ద్రొక్కు శ్రీ
వేంకటనాథు నంఘ్రుల (భజించిన)? రేణువు మచ్ఛరీర దు
ష్పంకపు జారు? రూపకవిషంబు నడంచును నిశ్చయంబుగన్ ॥ ౩౧

లయగ్రాహి :—

శ్రీ నగపరీవృఢ నవీన ఘుమఘుమితపద
రేణువునఁ బుట్టెఁ బరమాణువులు తత్సం।
ధానమునఁ దత్త్వము లవేను ప్రభవించెఁ దద
ధీనతనె చేతనములై నుతులు గాంచెన్ ।
రేణువయె యుర్వులును రేణువయె సింధులును
రేణువయె తారకలు రేణులె గ్రహంబుల్ ।
రేణువయె యోషధులు రేణువయె జీవనము
రేణువయె తథ్యములు రేణువయె మిథ్యల్ ।
రేణువయె షట్ప్రపంచములు రేణువయె దిక్కులును
రేణువయె కాలములు రేణువయె సంధ్యల్ ।
రేణువయె నాదములు రేణువయె వేదములు
రేణువయె యజ్ఞములు రేణువయె ప్రజ్ఞల్ ।
రేణువయె సర్వమును రేణువయె దైవమును
రేణువవినా జగము నూనమిది సుండీ ।
లేనిదని బ్రహ్మ మణురేణుపరిపూర్ణుఁ డని
మానివరు లెంతురె సమానరహితాత్మల్ ।
నేను గనుగొంటి నది నేను పలి వింటి నది
నేను రుచితింటి నది నేను సిరిగంటి ।
మానవులు[1] దానికని నబ్బెనల యెత్తుకొని
లోనగొను పాపములు బోనడఁచి మాగా ।

1. దనిక నబ్బెనల నే.

మానవతి నేలు హరి తానలలి కుండమును
తానవల సల్పికొను శ్రీనిలయు కానన్ ।
నీ నుడువు సత్యమని పూనితిఁ బ్రతిజ్ఞ ఘన
రేణువది బ్రోచు నను దీనుని గృపాప్తిన్ ॥ 3౨

వ। అని మఱియు నిట్లనేకప్రకారంబులఁ దుంబురుండు విను
తించిన దత్తిలుండు వెండియు నిట్లని సన్నుతించె॥ 33

శా॥ శ్రీరామాకృతి వేంకటాచలపతీ! శ్రీపాదరేణూల్లస
త్సారస్యంబునఁ బ్రస్తరంబు లలితాంచద్రూప యౌ మోహినీ
నారీరత్నమె యయ్యె నింక నదియున్ నా జిహ్వపైఁ జేర్తు ని
స్సారంపుం జడతాత్మమున్నరసి భాషారూప ధీసంధిలన్ ॥ 3౪

సీ॥ అల శాంతరసభావనాహ్లాదకరణ సం
పద లీను సుందరవదనములును
హలకులిశప్రకారాతిశయైకాను
లక్షితరేఖా విలక్షణములు
ఘనఘనాఘనగర్భ గతలోల చంచల
కలితసువర్ణస త్కాంతితతులు
పరమసౌభాగ్యశోభన సవ్యావృత్త సం
భవచక్రశుద్ధి ప్రభావములును
గీ॥ గలిగి శిల [1] లర్చకాదికాంగములు దాల్చె
దండశూకాద్రి రామావతారుఁడైన
వేంకటేశ్వరు శ్రీపాదపంకజాత
రేణువున నట్టిరేణు వర్ణింపఁ దరమె॥ 3౫

1. లర్చరాడి.

మ॥ అల వైకుంఠమునందు శేషశయనుండౌ స్వామి నాభీసరో
జలసద్రేణుత హేమగర్భుఁడు కడున్ జన్మించు టే మిక్కువో
ఇల వైకుంఠము శేషశైలము తదద్రీశాంఘ్రి పంకేజరే
ణ్వాలఘుప్రాప్తిని హేమగర్భతతులై యన్యాంబులొప్పెన్ జుమీ॥ 3౬

ఉ॥ పూర్వము రామచంద్రుఁడయి పుట్టిన యాతని పాదరేణువున్
సర్వముగాక లేశము వెసన్ బ్రసరించిన ఱాతి నాతిగాఁ
బర్వెను గండపెండములఁ బాయని రత్నపుఱాల సోఁకు టే
పర్వమటంచు శేషగిరిస్వామిపదంబులఁ బట్టె లక్ష్మియున్ ॥ 3౭

గీ॥ గిరులు శిరమున వేంకటేశ్వరుని దివ్య
చరణరేణువు గల్గినఁ జాలు ననక
నతని పదమైన మిన్నుక్రింద నణఁప నెగిరి
గరులు విరిగి ధరాస్థలిఁ గలుగఁబడియె॥ 3౮

సీ॥ కలమృగంబులవెల్లఁ గస్తూరిమృగములై
పొలుపొందె వేంకట భూధరమున
జనితసత్తరులెల్లఁ జందనతరువులై
పొలుపొందె వేంకటభూధరమున
పసిడిరేకు లవెల్లఁ బద్మంపురేకులై
పొలుపొందె వేంకటభూధరమున
నయము సరసులెల్ల నవసుధాసరసులై
పొలుపొందె వేంకటభూధరమున
గీ॥ ధూళులెల్లను గర్పూరధూళు లగుచు
బోల్పఁ బొలుపొందె వేంకటభూధరమున
శ్రీనివాసాంఘ్రిరేణువై చిత్ర కలిత
పరమభాగ్యమున ఘనమద్గుణ ప్రాప్తమహిమ॥ 3౯

రగడ:— శరణు దశరథేశ మహిషి సరసనద్దు ముద్దుఁజూపు
పరిఢవిల్లు రామభద్రు పాదరేణు జాలమునకు
శరణు తాటకానిశాటవరుని ధరణి గొట్టి చట్టి
పరిధియైన రామభద్రు పాదరేణు జాలమునకుఁ
శరణు బాధి గాధిసుతుని సవనభవనసార్థకతకు
బరిణమించు రామభద్రు పాదరేణు జాలమునకు
శరణహల్యసురతకల్య శాపపాపలోహమునకు
[1] పరుసమైన రామభద్రు పాదరేణుజాలమునకు
శరణు హరుని విల్లు పెళ్లు సంధిఁ గూర్పమందు పొడికిఁ
బరికరించు రామభద్రు పాదరేణుజాలమునకు
శరణు జనకజోద్వహప్రశస్తిఁ బెట్టి నట్టి మొట్టి
పరపు నోరపురామభద్రు పాదరేణుజాలమునకు
శరణు జామదగ్న్య రామ శక్తిఁగొన్న విక్రమాప్తి
పరువడించు రామభద్రు పాదరేణుజాలమునకు
శరణరణ్య భూములెల్ల సంచరించు నట్టివేళఁ
బరిమళించు రామభద్రు పాదరేణుజాలమునకు
శరణు ఖరుని మొదలుగాఁగ సంహరించు విహ్వలాప్తిఁ
బరువులెత్తు రామభద్రు పాదరేణుజాలమునకు
శరణు లేడివెంట నంట సమధిక శ్రమంబువలనఁ
బరిజమర్చు రామభద్రు పాదరేణుజాలమునకు
శరణు హనుమదినతనూజ సఖ్యముఖ్య భక్తభీతి
పరిహరించు రామభద్రు పాదరేణుజాలమునకు

1. పరుసమైన = పరుసవేది. దీనిస్పర్శచే సర్వలోహములును బంగారగును.

శరణు దుందుభిప్రగంధ సత్కళేబరంబు మీటఁ
బరిచరించు రామభద్రు పాదరేణుజాలమునకు
శరణు శరధిశరముఁ బీల్చు శరశరాగ్నికంటె మిగులఁ
బరిహసించు రామభద్రు పాదరేణుజాలమునకు
శరణు రణములోన వచ్చి శరణుజొచ్చు దనుజు ననుజుఁ
బరునిఁ బ్రోచు రామభద్రు పాదరేణుజాలమునకు
శరణు పంక్తికంఠ కంఠ సంఘమెల్లఁ దెగి పడంగఁ
బరగఁ బూడ్చు రామభద్రు పాదరేణుజాలమునకు
శరణు ధరణిజాతఁ గూడి సంభ్రమింపఁ బుష్పకమునఁ
బరచికొన్న రామభద్రు పాదరేణుజాలమునకు
శరణు పట్టభద్రవేళఁ జాగి మొక్కఁ గృపఁ గిరీట
పరతఁ గాంచు రామభద్రు పాదరేణుజాలమునకు
శరణు పాదుకావహాంక సహిత భరత హస్తయుగ్మ
భరణి నించి రామభద్రు పాదరేణుజాలమునకు
శరణు వేంకటాచలాఖ్య సౌధవీధి సంచరించు
పరమమూర్తి రామభద్రు పాదరేణుజాలమునకు
శరణు శరణు శరణు శరణు శరణు శరణు శరణు శరణు
పరమపదనివాస శౌరి పాదరేణుజాలమునకు ॥ ౩౦

కం॥ తుంబురుఁడును దత్తిలుఁడు ము
దంబున శ్రీవేంకటేశదైవత పదరా
జంబుల రేణువు మహిమ తి
రంబుగఁ గొనియాడి రిట్లు రహి నొందొకరుణ ॥ ౩౧

ఇది శ్రీ సంకీర్తనాచార్య దౌహిత్ర రేవణూరి తిరుమల కొండయాచార్య సుధీవర్య సుపుత్ర వేంకటార్యప్రణీతంబైన శ్రీ పాదరేణు ప్రభావంబను నిస్సహాయకావ్యంబునందు తుంబురు దత్తిల సంవాదం బనునది ద్వితీయోల్లాసము — సంపూర్ణము.

తృతీయాశ్వాసము

కం॥ శ్రీహరి పదరేణువు కథ
యా హరిహయుఁ డల్ల రంభ యనువాదించన్
మోహనకరమగు వర్ణన
మూహించెద బుధులు వినుచు నోహో యనుచున్ ॥ ౧

చం॥ కలయుచు నెందఱచ్చరల కన్నులఁ గన్నుల నప్పళించి తో
కలిత సహస్రనేత్రములఁ గాటుక లెక్కడివో ? పురందరా !
చెలియరో ! వేంకటేశ్వరుని శ్రీపదరేణువులెల్ల సోఁకె నేఁ
గొలిచి నమస్కరించు నెడఁ గులుకులరంభ ! మరాళగామినీ ! ॥ ౨

చం॥ ధిగధిగ కాంతులన్ మెఱయు దివ్యమణీమకుటోపరిస్థలిన్
ముగుదల పాదలక్తముల ముచ్చట లేమొ యొహో పురందరా !
జగతి వృషాద్రినాథునకు సాగిలి మ్రొక్కిన యప్పు డంటెనే
తగు పదరేణుజాలములు తళుక్కులరంభ ! మరాళగామినీ ! ॥ ౩

ఉ॥ చక్కెరబొమ్మ యెవ్వతెయొ చక్కిలిగింతల గోళ్ళ నొక్కెనో
చెక్కిట నీకు మిక్కుటపుఁ జీర లవేమిర యో పురందరా !
మ్రొక్కితి వేంకటేశ్వరుని ముద్దుపదంబుల కప్పు డంటెనే
చక్కటి పాదరేణు వది చక్కనిరంభ మరాళగామినీ ! ॥ ౪

ఉ॥ ఎమ్మెల ముద్దుగుమ్మ యెవతెక్కడఁ బంటను గంటుఁ జేసెనో
కమ్మనిమోవిపై సలుపు గన్పడు టెంచుకురా పురందరా !
తమ్ములు వేంకటేశ్వరుపదమ్ములు నిమ్ములఁ (గొల్వఁ?) గొంటనే
గ్రమ్మను బాదరేణు వది గామిని ? రంభ మరాళగామినీ ! ॥ ౫

ఉ॥ కొమ్మలలోన నెబ్బిరుసు గుబ్బెత గుబ్బల నిన్ను గుమ్మనో
రొమ్మున నొప్పు కప్పురపు రొంపి యదేమిర యో పురందరా!
క్రమ్మక వేంకటేశ్వరుని కల్కిపదమ్ముల నక్కఁ జేర్చితిన్
జెమ్మట నంజెఁ దద్రజము చెల్వపురంభ మరాళగామినీ! ॥ ౬

ఉ॥ రాజులు నీదు సందిళులరామ మతెవ్వతె పవ్వళించెనో
గాజులకోఁత లెక్కిడివి గ్రక్కునఁ దెల్పర యో పురందరా!
[1] ఆ జగరాద్రిరాట్పదము [2] లందుఁ బెనంగొన రేణువంటె నో
[3] రాజముఖీలలామ వినురాయిడి రంభమరాళగామినీ! ॥ ౭

ఉ॥ మానిని నంటినప్పుడల మౌని శపించిన శాపసంగతిన్
మానమనూనమై చనదు మక్కువ నీకది యో పురందరా!
జ్ఞానిని గాకయున్న నురగత్క్షితి భృత్పతిపాదరేణు వే
నానితి తన్మహామహిమ యల్లదె రంభ మరాళగామినీ! ॥ ౮

చం॥ పరసతి నంటి నట్టి ఘనపాపవశంబున నీ కఠోర దు
స్తర శతకోటి కోటికిని ధార దరంగదు [4] గా పురందరా!
పరమరహస్య మీమహిమ పన్నగశైలవిహారిపాద పం
కరుహాపు రేణు ధారణతఁ గాదటె రంభ మరాళగామినీ! ॥ ౯

ఉ॥ గౌతమపత్ని వాతెరను గమ్మనితేనియఁ గ్రోలు నీకు దు
ష్ఖ్యాతికి కెట్లు యాగముల భాగము లబ్బెడిరా పురందరా!
పాతక మెద్ది వేంకటుని పాదరజోదక మేను గ్రోలితిన్
ఖ్యాతిగ యాగభాగములఁ గాంచితి రంభ మరాళగామినీ! ॥ ౧౦

ఉ॥ వీసరవోకఁ గ్రమ్మరను వేడుక యెట్లు లభించె నీకు దూ
ర్వాసతిరస్క్రియాపహృత వైభవ మద్భుతమై పురందరా!
శ్రీసతి నేలు వేంకటుని చిన్నిపదంబుల రేణుజాలమున్
భాసిలఁ జేసె నాకిటుల భాగ్యము రంభమరాళ గామినీ! ॥ ౧౧

1. యీ జగరాద్రి. 2. లోన. 3. లాజ 4. దదే.

ఉ॥ పువ్వులనెల్లఁ గల్పకపు పువ్వులకై వడి నీదు నెమ్మెయిన్
జవ్వన మట్టె వాడక యెసంగు టదేమి యొహో పురందరా!
మవ్వపు వేంకటాద్రిపతి మంచిపదమ్ముల రేణుఁ బూసితిన్
నెవ్వగ మించెఁ దన్మహిమ నేర్పులరంభ మరాళగామినీ! ॥ ౧౨

ఉ॥ నాకమునందుఁ గల్గు సుమనస్సుల తావుల మించి [1] నేడదే
యాకసమేమొ తత్పరిమళాయితమయ్యె సురేంద్ర! రంభనాన్
వేకువఁ దాళ్ళపాక తిరువేంగళనాథుఁడు బాడ నాడు ద
ర్వీకరరాడ్గిరీశ పదరేణువు లెల్లను గప్పెఁబోల్ జుమీ॥ ౧౩

వ॥ అని తెలిపి సుఖపరమానందంబునఁ బురందరుండు దంద
శూకాద్రిపతి పదరేణు ప్రభావం బభినుతించె ౧౪

కం॥ శ్రీ విష్ణుపదము నాశ్రయ 1410
భావంబునఁ గొల్చి రఖిల భాస్వరులును నే
శ్రీ వేంకటపదరేణువు
సేవించియు భాస్వరప్రసిద్ధి వహింతున్ ॥ ౧౫

పంచ చామరము :—

అనంతుఁడైన వేంకటేశుఁ డల్లనాఁడు వామనుం
డనంత పార [2] ముం గనంగ నంఘ్రిరేణు పూర్ణమై
యనంతవాహినీ సమంతతానుకారిభావమున్
అనంత నామవృత్తి యవ్యయాంక మొందె మింటికిన్ ॥ ౧౬

ఉ॥ వేంకటనాథు పాదమయి విష్ణుపదంబన నొప్పు నప్పురం
బంకిత చంద్రనూపురము నందపురిక్కలపిండు గజ్జలం
దుంకులువారు దేవనదితోయము లెస్స వహించెఁ దత్పదా
లంకరణైకధూళిశశి లక్షణభావమె పోలుఁ జూడగన్ ॥ ౧౭

1. నేడుయీ. 2. మర్వ,

కం॥ సుదశావతార వేంకటు
పదమును ద[1]త్సక్తి నధిక పదములఁ ద్రిదశుల్
మొదటనె సమాశ్రయించిరి
తదీయపదరేణుమహిమ తరమే పొగడన్ ॥ ౧౮

ఉ॥ నాభికిఁ బుట్టి యవ్వయుత నందని బ్రహ్మను ధిక్కరించి త
న్నాభిని బుట్టి యవ్వయుతనందెను మిన్నది యెట్లటన్నచో
భూభరణేంద్ర జూటమయి పొల్చె నమస్కృతివేళ వేంకటే
శోభయపాదరేణుగతి నొందిన చందమె సుమ్ము చూడగన్ ॥ ౧౯

సీ॥ దివిషదుల్ శేషాద్రిదేవునిపదరేణు
దరిసింప నిడిన యాదర్శ మనగ
బ్రహ్మ వేంకటనాథు పదరేణువును దాఁచి
పెట్టిన హరినీలపేటి యనగ
కల్పాంతమునను మంగాపతి పదరజ
స్స్పర్శ గల్గిన వటపత్ర మనగ
గురుముఖ్యదై వజ్ఞవరు లిడ్డ[2] వృషగిరీ
ట్పదరేణులవసంఖ్యఫలక మనగ
గీ॥ గగన భాగంబుఁ దిలకింపనగు సమగ్ర
నీలిమను దేవతాతరుణీమణీ మృ
గీమద విశేష శేషకాకీర్ణ చికుర
సాంజన దృగంచలాంచితచ్ఛాయవలన ॥ ౨౦

కం॥ అగపడదు విష్ణుపదమది
గగనం బని తెలిసి తెలియఁగాఁ జాలరు ప
న్నగశైలాధిపుఁడగు నా
జగదీశుని పాదరజము చవిఁగొనుడు జనుల్ ॥ ౨౧

1. త్సక్త్ర. 2. గిరివృషగిరి. 3. సరి.

కం॥ శ్రీ వేంకటేశు పాదర
జోవిహృతి[1] వికుంఠనగర శోభితనదికిన్
పావన విరజాహ్వయము ప్ర
భావంబు దలిర్పఁగలిగెఁ బ్రస్తుతులు దగన్ ॥ ౨౨

సీ॥ వడిసుళ్ళఁ బెట్టెడి వనిత యల్లది, వడి
సుళ్ళఁ బెట్టనిది యీ సుందరాంగి
భంగ సంగతి గల్గు పడఁతి యల్లది, భంగ
సంగతిలేని దీసరసిజాక్షి
పంకజాతాప్తిదప్పైఁ బదలి, పంకజా
తాప్తిఁ గాంచనిది యీ యభ్రవేణి
తలయెగఁ బట్టించు తరుణి యల్లది, తల
యెర్పట్టుఁ జేయ దీ యిగురుబోణి
గీ॥ యనుచు నెఱిఁగియు సర్వజ్ఞుఁడైన శివుఁడు
సతి సుగుణశాలియగు గౌరి కంక మొసగెఁ
నపగుణారోపయగు గంగ నౌదల నిడు
టహిగిరీశాంఘ్రి యుగరేణు సంగతి కాదె ॥ ౨౩

ఉ॥ మంగళ దేవతాకృతిని మంగమ నేలిన ముద్దులయ్య మేల్
బంగరు పాదరేణువులు పైఁ బయి సోఁకి ప్రభావలబ్ధిచే
బంగరుకొండఁ జుట్టుకొని బంగరుసైకత ముప్పతిల్లు చున్
బంగరు తామరల్ మొలిచె బంగరు నేరెడికంటె యేరునన్ ॥ ౨౪

మ॥ చెలువుండై తగు వేంకటాద్రివిభుఁడున్ శ్రీ కృష్ణరూపంబునన్
బలభద్రుండును దాను గోపికలతో బాల్యానుకూలంబులౌ
సలిలక్రీడలు సల్పఁ దత్పదరజస్సంబంధి కృష్ణాభ సం
కలిత స్వచ్ఛములయ్యె నెయ్యమున కృష్ణాభానుజాతోయముల్ ॥ ౨౫

1. వైకుంఠ.

॥ వాతాశన గిరిరాట్పద
జాతాప్తిం దదీయరేణు సహజయగు వియ
త్స్రోతస్వినిలో మునుగమి
వైతరణిం బడుదు రిల నవశ్యము కుజనుల్ ॥ ౨౬

॥ సుతుఁడై నందుకుఁ దాఁ బితౄణములుదీర్చు న్నెవ్వఁడో వాడపో
సుతుఁడంచుర్ బితృకోటి కున్నతగతుల్ జూపెం దివోదక్రియా
కృతిచే మున్ను భగీరథప్రభుఁడు చక్రీశాఖ్యకుత్కూల సం
స్థితదేవోత్తమపాదరేణుసహజాద్రిస్రోతవారిం జుమీ ॥ ౨౭

॥ కమలమునందు శైవలిని గల్గుట చిత్రము వేంకటేశప
త్కమలమునందు గంగయును గల్గెఁ దదీయపదంబు నిక్కమా
కమలము గాదటన్న పదకంజము నందలి పాదరేణువుర్
గమలపరాగముంగలుగఁగాఁ గమలంబది కాకయుండునే ॥ ౨౮

॥ శ్రీ వేంకటేశ సత్పద
పావనతీర్థంబు మౌళిపైఁగల శివుఁడే
కావలె సర్వజ్ఞుఁడు నే
సేవించెద వేంకటేశు శ్రీ పదరేణుర్ ॥ ౨౯

॥ కోమరితె నిడి వేంకటు పద
కమల పరాగంబుఁ గడగి కనులద్దుకొనర్
అమృతాకూపారమునకు
నమరేర్ బో వాహినీశ్వరాంకము విదపర్ ॥ ౩౦

॥ నిజ జఠరప్రదేశమున నీరధి వేంకటశౌరిపాద స
ద్రజమును గ్రోలి మున్నతఁడు రాఘవుఁడై తన యంపకోలచే
గజిబిజి నింక వారి తుదకంకణరూపముగా నొనర్చి త
ద్ద్విజన మొనర్పఁగా నతని బంధవిమోచను జేసెఁ బిమ్మటన్ ॥ ౩౧

కం॥ కమలంబు పంకజాతము
కమల పరాగంబు మేనగల విధిని నగుర్
కుమ వేంకటగిరిరాట్పద
కమలపరాగంబు దాల్చు ఘనుఁడు మనీషన్ ॥ ౩౨

సీ॥ నిరతంబు నీ దిగంబరవృత్తి మనుటచే
మోహినీ గ్రహములు మునరకున్నె,
అహరహంబు చితస్థలావహుండగుటచే
సఖిలపిశాచంబు లంటకున్నె
అనవరతంబు విషాశనుండగుటచే
నిసుమంతయును దల కెక్కకున్నె
సతతంబు నిశ్చలస్థాణువై తగుటచేఁ
బశువిమూఢత్వంబు బొసగకున్నె

గీ॥ కల్ప కల్పాంతమాలికా కల్పకోటి
కల్పిత కపాల కారాటిక ప్రగుప్త
సర్పశైలేశ పదరేణు సత్ప్రభావ
క ప్తి నీశ్వరు విజయంబు గొలిపెఁ గాక ॥ ౩౩

పంచచామరం :—

శ్రీ వరాహరూపమునను జెలఁగితాను గ్రిందటన్
గేవలముగఁ బంటనొక్కి గెంటుసేయగాను భూ
దేవి మొదలఁబడిన గండ్లు దీర్చబో ఫణీశ్వరా
గ్రావ నాథుఁడుర్ నిజాంఘ్రికమలరేణు సంగతిర్ ॥ ౩౪

చం॥ తనదు త్రివిక్రమాకృతి పదంబు ఘటించిన వేంకటాద్రినా
థుని పదరేణువుం [1] దొరసి దుష్టగుణంబులు మాని భూమిర్
దనరెను బో క్షమాత్వవ [2] సుధాత్వములుర్ బిదపర్ స్థిరాత్వముర్
ఘనతర గోత్ర సంభరణ కారణ సద్గుణరత్నగర్భతల్ ॥ ౩౫

1. [illegible] 2. [illegible]

గొల్లపల్లియ నిండ్లనెల్లఁ జల్లనిచల్లఁ
　　గొల్లలాడగఁ బెర్వుకొరిత బారి
వాఁగులాగిన లోఁగకేఁగి బాగులదాయ
　　లాగులేఁగలఁ దోల వేగ నుతికి
బాలలీలల గోపికాళి లోలతనాడఁ
　　జేల లూడ్చుక పొన్నపాలి కెగిరి
నందు గొందులఁజిన్ని గొందు విందులఁగూడి
　　కందుకంబుల క్రీడఁ జిందులాడి
బాలగోపాలుఁడగు శేషశైలభూమి
పాలుఁడు పదక్రమాలోల లీల నలర
బాలపదముల నిండిన మేలిరేణు
జాల మిల మాకొసంగు సుశ్రీల నెపుడు॥ ౩౬

శ్రీ దే॥ తనఫాలసీమ సత్పరిమళం
　　బులు బుట్ట నిది చుక్కబొట్టు పెట్టె
భూకాంత తనకంఠభూమి కస్తురితావిఁ
　　బురిగొల్ప నిది గంధపొడిగఁ జల్లె
లాబ్జముఖి తన నిడువాలు గన్నులఁ
　　గాటుకగా నిది గడలుకొలిపె
లమేలుమంగ తా నద్దంపుఁ జెక్కిళ్ళ
　　జవ్వాదిగా నిది జాదుకొనియె
ద్రావిడస్వామి లరిగెడు తలిరుబోఁడ్లు
లుకుగుబ్బల హారిద్రకుంకుమాప్తి
గ నిది బూసికొనిరి వేంకటనగాధి
థ పదరేణు విది చెప్ప నాపశంబె॥ ౩౭

శా॥ తాకేల్ జూపెడు వెంకటాద్రివిభుఁడుక్ దాఁగల్గు చోటేసుమీ
వైకుంఠంబని మర్త్యగోచరము నా వాక్యార్థమట్లుండె నా
లోకేశాంఘ్రిజరేణు వెచ్చుటను గల్గున్ నిక్క మచ్చోటునన్
వైకుంఠంబని తత్పదాంగదమె ప్రోవం జొచ్చె లీలాగతిన్॥ ౩౮

మ॥ తిరుమంత్రాఖ్య హలంబుఁ బూని కృషికృద్ధీమంతుఁడాత్మీయహృ
ద్ధరణిన్ దున్ని ద్వయార్థబీజములు నిండం జల్ల నంకూరమై
పరగన్ బూచిన మోక్షశాలికిని బై పై సత్తువల్ నింపు దా
నెరువై శేషగిరీంద్రపాదరజ మూహింపంగ నిద్ధాత్మునిన్॥ ౩౯

ఉ॥ గాత్ర పుటాత్మపత్రమది కల్పనునం దురగాచలాధిభూ
చిత్రపదాబ్జరేణుగతి జెందుట నక్షయవృత్తి దాల్చి తా
పత్రయవార్ధిమగ్నజనపంక్తికి ముక్తిపదం బిడన్ గయా
క్షేత్రమునన్ వదీయకణసేవఫలంబు గణింప శక్యమే॥ ౪౦

సీ॥ సకల బాడబగేహ సమితి కాహవనీయ
　　సద్ధ్రివ్యధూప ధూసరము లగుచు
సర్వమార్త్వధనుక్షత్రియ శుద్ధాంత
　　సౌధంబులకుఁ బుష్పశరములగుచు
నఖిల సర్తకపణ్యముఖ పద్మములకైన
　　మద సంకుమద చంద్రపదము లగుచు ?
నఖిల మహాశూద్ర నిలయంబులకుఁ దప్త
　　గోక్షీర నవనీత ఘుటికలగుచు
గీ॥ సంచిత సమస్త ఘుటహస్తి శాలలకును
భూరి విస్తార వీరమదధారలగుచుఁ
బరగె శ్రీ వేంకటస్వామి పాదరేణు
పరిమళంబులు తిరుమల పట్టణమున॥ ౪౧

కం॥ తిరుమల పురమున సమ్మెడు?
కోరకై కొని తెచ్చినట్టి గురు నవముక్తా
సరులకును జిప్పకవుచుబు
బరియున్ హరి పాదరేణు పరిమళమహిమన్ ॥ ౪౨

వ॥ ఇవ్విధంబున నింద్రుండు సంస్తుతించిన వెండియు

అష్టకములు :—

రంభ సంభ్రమకేళి శ్రీ హరిరమ్య పాదపరాగముల్
దంభ జృంభితసూక్తి నైపుణిఁ దా గణింపఁగఁగై కొనెన్ ॥ ౧
గప్పు గొప్పున నెప్పు డెప్పుడు గప్పు గప్పున గప్పునో
అప్పుడై తగు వేంకటాద్రిపు నప్పదాంబుజరేణువుల్ ॥ ౨
ముద్దుమోమునఁ గొద్దితిలకము దిద్ద నెన్నడు గల్గునో
పద్దుమీరగ నిద్దమౌ హరిపాదపంకజరేణువుల్ ॥ ౩
వాలుగన్నుల నోలి నెన్నడు మేలికాటుక దీర్తునో
ఆలఁగాచెడి బాలకృష్ణుని శ్రీలసత్పదరేణువుల్ ॥ ౪
తియ్య తియ్యగ మోవి నెన్నడు తియ్యమై చవిగొందునో
వెయ్యిమోముల శయ్యపైఁగల వేల్పు మేల్పదరేణువుల్ ॥ ౫
తళుక్కు తళుక్కుల బెళుక్కు బెళుక్కుల దొళక్కు నెన్నడు జేర్తునో
కల్కిగాగల కల్కివెన్నుని కుల్కుటంఘ్రుల రేణువుల్ ॥ ౬
గబ్బి గుబ్బల గొబ్బు గొబ్బునఁ గ్రమ్ముకొన నెపు డబ్బునో
యబ్బురంబగు పాపగుబ్బలి యప్పదద్వయ రేణువుల్ ॥ ౭
రంగు రంగుల చుంగుపైఁట చెఱంగు టాత్తెపు డాసునో?
మంగమాధిప మంగళప్రద సంగ సత్పదరేణువుల్ ॥ ౮
చక్కసాగిలిమ్రొక్కి యెన్నడు దక్కఁగైకొందునో
చక్కనయ్యగు వేంకటాధిపు సత్పదాంబుజరేణువుల్ ॥ ౯

పొందుగా మెయిఁ జందనాప్తినలంద నెన్నఁడు గందుమో
దందశూక గిరీంద్రమందిర సుందరాంఘ్రిజ రేణువుల్ ॥ ౧౦
భావమున సే శివి నెన్న విభావతను ? వర్ణింతునో
దేవకీవసుదేవనందన పావనాంఘ్రిజ రేణువుల్ ॥ ౧౧
ధిం ధిమింధిమినాదము బడలిక దీర సురటులు జేర్తునో
గంధ బంధురమైన శ్రీహరి సింధు జని పదరేణువుల్ ॥ ౧౨
[1] మాధవీకృత పుష్పదామక మాధురిమ నెపు డుందునో
రాధికామధురాధరాధర సీధురత పదరేణువుల్ ॥ ౧౩
తకిట కిటకిట [2] కౌతములనే దలఁచి యెపుడు భజింతునో
వికటతరమగు శకటసంహరు ప్రకట సత్పదరేణువుల్ ॥ ౧౪
రాజరాజ తనూజమై నెపు డోజ గంధము జూతునో
రాజమాన విరాజగిరి హరి పూజితాంఘ్రిజ రేణువుల్ ॥ ౧౫
నృత్తఘర్మము నొత్తఁగా నెపుడుత్తమముగ వసించునో
కత్తి వేల్పుల కత్తిఁగల దొర సత్తలాంచిత రేణువుల్ ॥ ౧౬
రంభ సంభ్రమకేళి శ్రీహరి రమ్యపాదపరాగముల్
దంభ జృంభితసూక్తి నైపుణిఁ దా గణింపఁగఁగై కొనెన్ ॥ ౧౭
ధికృత తకతక ధికృత తకతక ధికృత తకతక ధింధితా
ధికృత తకతక ధికృత తకతక ధికృత తకతక ధింధితా ॥ ౧౮

తురంగవృత్తము :—

శ్రీల నయ్యలమేలు మంగకు
బాలఁ బుయ్యగఁ జాలు రేణువు
భూమి పాపటఁ బ్రేమఁ గొల్చిన
కామితార్థిత కామ రేణువు

1. త్రైరలీ. 2. మృదంగపు కవిత్వము — కన్నడమూ నందు?

వేళవేళలు నీళకన్నులఁ
బాళి నొత్తెటి కేళి రేణువు
రుక్మజాత్మసరోజ భృంగము
రుక్మదాయక రూఢి రేణువు
ప్రేమ సత్యాభామ వేణిక
దామ పాళిక తేమ రేణువు
చందమామ కొలంది యామిత్ర
విందమోమునఁ జిందు రేణువు
భద్రమై తగు భద్ర దోయిఁట
ముద్రితంబగు ముద్దు రేణువు
దంతగోళి సుదంత దాఁచు వే
దాంతభాస్వదుదంత రేణువు
లక్షణాచల లక్షణం బిది
ద్రాక్షకన్న నపేక్ష రేణువు
ముందుగాను కళిందకన్యక
గంధ మట్ల నలందు రేణువు
జాంబవత్య భికంబు కంఠక
దంబదామ కదంబ రేణువు
రాధికామధురాధరాంతర
సీధుమేళన సాధు రేణువు
బృందకై వెరగంది ద్రిమ్మర
నందెరాపుల జిందు రేణువు
నోరులూర పదారువేల్సతు
లూరకూరక కోరు రేణువు
శ్రీరమాపతి శేషశైల వి
హార సత్పద భూరి రేణువు

ద్విపద: — శ్రీలలన కరంపుఁ జెమరు రేణువును
గోలలన పయంట కొమరు రేణువును
నీళచన్గవపైన నెలయు రేణువును
నోలిమై యహితల్ప మొరయు రేణువును
విమలాదులకుఁ దావి వీఁగు రేణువును
విమలాప్సరలఁ బాడు వేగు రేణువును
నిత్యముక్తులనేన నిండు రేణువును
ప్రత్యమరులపుండ్ర పొందు రేణువును
నమరంగ జయముఖ్యు లరయు రేణువును
కుముదాదులకుఁ గోర్కి గురియు రేణువును
ననిరుద్ధ సంకర్షు లాను రేణువును
నొనరఁ బ్రద్యుమ్నాదు లూను రేణువును
బహురుద్ర విధి శక్ర భావ్య రేణువును
బహులోకపాల సద్భవ్య రేణువును
అరయ శరణ్యంబు లరయు రేణువును
విరజపై పైఁదేలి వెలయు రేణువును
నలసోమ సవనంబు నాపు రేణువును
వలచి ముక్తుల శ్రమల్ వాపు రేణువును
పరమపదంబెల్లఁ బరచు రేణువును
పరమవైష్ణవుల మేల్ పరచు రేణువును
గంగాప్రసూ స్నాన కలిత రేణువును
గఁగోర్మికలలోనఁ గలచు రేణువును
ఘన [1] శింశుమారంబుఁ గప్పు రేణువును
మునుల మృగాదుల మోహ్పు రేణువును

1. సింహమార్గాదులు:

సత్యలోకపు గొండ్లి సలుపు రేణువును
నిత్యసంసర్గంబు నిలుపు రేణువును
క్షీరాబ్ధినురుగులఁ జెందు రేణువును
భూరి వైకుంఠముల్ బొందు రేణువును
చంద్ర సూర్యులలోని చంచు రేణువును
నింద్రాది సురలు మోహించు రేణువును
మీను చెక్కులపైన మృదువు రేణువును
పూని కూర్మముఁ గాచు పొదుపు రేణువును
ఘోర కోలము కోల కొనల రేణువును
నారసింహుని గోళ్ళ సనల రేణువును
గుజ్జు వామన కుంభ గుంభ రేణువును
రజ్జు పారును కళారంభ రేణువును
రాతి నాతినిఁ జేయు రాపు రేణువును
రీతి నీలపుటంశ రేపు రేణువును
కపట లప్పవిపాది ? గట్టు రేణువును
నెపమ గుజ్జపు చొంగ నెట్టు రేణువును
నందసుందరి బొజ్జ నాటు రేణువును
క్రిందు వ్రేతల కళల్ గీటు రేణువును
పూతన చను చేదు పుచ్చు రేణువును
వాతరూపుని నేల వ్రచ్చు రేణువును
శకటార్చిఁ దెగటార్చి జడియు రేణువును
ప్రకటాళి నొక డోలిఁ బడియు రేణువును
కాళీయు తలలపైఁ గదలు రేణువును
మేలీయఁ దలకొల్ప మెదలు రేణువును
యమునతో యమ్ముటా యమ్ము రేణువును

ఘుమన వాసిలు తావి క్రోవి రేణువును
ముద్దుల నిడ్చిన మునుకు రేణువును
ముద్దువిద్దెములాడు మునుకు రేణువును
జెట్టిపోరుల దొమ్మిఁ జిమ్ము రేణువును
గుట్టవైరులఁ దిమ్ముఁ గ్రమ్ము రేణువును
ద్వారకాగరుధూప దర్ప రేణువును
సారసశక్తిప్రసర్ప రేణువును
రైవతకుంజాభిరామ రేణువును
దైవతావలి పరంధామ రేణువును
రాధికా కేళీనిరాస రేణువును
మాధవీగంధాది మాస రేణువును
రుక్మిణీ నిటల సారోప రేణువును
రుక్మాంగదాక్షి చిద్రూప రేణువును
సత్యభామా తపస్సార రేణువును
సాత్యకి హస్తప్రసాద రేణువును
మిత్రవిందాగంధ మిళిత రేణువును
మైత్రేయముఖపరీ మిళిత రేణువును
జాంబవత్యక్షి ప్రశస్త రేణువును
శంబరాంతక శిరశ్శస్త రేణువును
కాళిందికాసరః కమల రేణువును
కాళిందజా నదీ కమల రేణువును
లక్షణాకబరికాలసిత రేణువును
లక్షణప్రదమహా లలిత రేణువును
భద్రాకపోల సంబంధ రేణువును
భద్రయోగ సహానుబంధ రేణువును

మహిత సుదంత సీమంత రేణువును
సహితోద్భవాదిక స్వాంత రేణువును
యాదవావళి గోరిసట్టి రేణువును
యాదవప్రభుపీఠహార రేణువును
శ్రీశైలభోగ ప్రసిద్ధ రేణువును
శ్రీ జానకీముఖ్య? సిద్ధ రేణువును
స్వామిసరః కేళి సౌఖ్య రేణువును
స్వామిపూజా ముఖ్య సఖ్య రేణువును
నాకాశగంగాజలార్ద్ర రేణువును
నాకాశరాజ సౌహార్ద్ర రేణువును
తొండమాధిప సముద్ధూత రేణువును
పాండవతీర్థ సంపాద రేణువును
నాగాస్త్ర ముఖమాళి [1] నర్మ రేణువును
యాగస్థవైఖానసర్షి రేణువును
తుంబురుతీర్థ సంస్తోత్ర రేణువును
తుంబురుసేవనాస్తోక రేణువును
పాపవినాశ సంప్రాప్త రేణువును
పాపవినాశ సంప్రాప్త రేణువును
గోగర్భసంపూర్ణ కుశల రేణువును
గోగర్భసంపూర్ణ కుశల రేణువును
వకుళాది సుమనోధివాస రేణువును
వకుళాది సుమనోధివాస రేణువును
చాంపేయపీఠ ప్రచార రేణువును
చాంపేయపీఠ ప్రచార రేణువును

1. హార్ష.

వల్మీక భూతాభివర్ణ్య రేణువును
వల్మీక భూతాభివర్ణ్య రేణువును
పద్మసరోభూత పద్మ రేణువును
పద్మసరోభూత పద్మ రేణువును
సంకీర్తనాచార్య సఫల రేణువును
వేంకటాహ్వాయపద్మ విమల రేణువును
అలమేలుమంగాధిపాంఘ్రి రేణువును
దలఁతు మమ్ముల బ్రోవఁ దలఁచు రేణువును ॥ ౨౬

ఉత్కళిక :—

శ్రీగిరి పైపై మూఁగిన రేణువు
పుష్కరిణీతట పుష్కల రేణువు
తింత్రిణీ మూల నియంత్రణ రేణువు
వనముల మినమిన ఘనమగు రేణువు
కోనల నిండిన సోనల రేణువు
పొదలను జెదలను బోలిన రేణువు
తరులను విరులను బొరలిన రేణువు
పొన్నల గున్నల జెన్నగు రేణువు
మల్లెల మొల్లల కొల్లగు రేణువు
పొగడల మొగడల నెగడిన రేణువు
సంపెఁగ గుంపుల సొంపగు రేణువు
తమ్ముల తెమ్మెర ఘుమ్ముల రేణువు
కలువల చలువల మిలమిల రేణువు
వలసిన తులసినఁ గలసిన రేణువు
శేమెత తామెత? [1] నామెత రేణువు

1. సామెత

గోరట యూరట పేరట రేణువు
మరువపు గరువపు పరువపు రేణువు
దవనపు ప్రవణపు టవణపు రేణువు
విడవలి గొడవలి వెడవలి రేణువు
సదళుల కదళుల కదళుల రేణువు
వగరుల యగరుల పొగరుల రేణువు
మంకెన పంకెన జంకెన రేణువు
వరుసన విరిసిన మొరసిన రేణువు
ప్రోదిరి పాదిరి? మాదిరి రేణువు
దాసన మాసన వాసన రేణువు
కప్పూర ముప్పూర మొప్పరి రేణువు
కస్తురి దస్తురి దస్తరి రేణువు
కుంకుమ పొంకమి కుంకుమ రేణువు
పునుగున నునుగునఁ బెనగొను రేణువు
గంధపు టందపు చందపు రేణువు
ధూపపు పరువపు రూపపు రేణువు
నత్తరు వుత్తమ వత్తమ రేణువు
గొజ్జగి యజ్జగి బుజ్జగి రేణువు
మొగలిని పొగలిని మిగిలిన రేణువు
జాచుల చోచుల మోచుల రేణువు
గంటెను జంటెన వింటెన రేణువు
నేలకి మేలికి పోలికె రేణువు
మృద్వికె యుద్దికె యొద్దికె రేణువు
గుత్తుల పొత్తుల మెత్తుల రేణువు
పువ్వుల నవ్వుల రివ్వుల రేణువు

తేనెల గోనెల తూనెల రేణువు
చక్కెర యుక్కెర గ్రిక్కురు రేణువు
ఘుమ్మన ఘుమ్మన కమ్మన రేణువు
త్రిమ్మరి గ్రుమ్మరి గ్రమ్మరు రేణువు
లవలిని యవలిని దవిలిన రేణువు
నమ్మృతపు టమితపు దమితపు రేణువు
తొలుతను దలఁతును, వలతును గొలుతును
పాషాణోత్కట యోషామూర్ఘట,
చటుల చటులతర కుటిలపటల భర
పరిపూర్ణ రేణువు హరిపద రేణువు ॥ ౪౭

కం॥ చటులతర నటన విద్యా
పటిమలతో రంభ నృహరిపద రేణు సము
త్కటమహిమ లభినుతింపఁగ
తటుకునఁ దేవేంద్రుఁ డతిముదంబునఁ బొదవెన్॥ ౪౮

ఇది శ్రీ సంకీర్తనాచార్య దౌహిత్ర రేవణూరి తిరుమలకొండయాచార్య సుధీవర్య సుపుత్ర వేంకటార్యప్రణీతంబైన శ్రీపాదరేణు ప్రభావంబను నిస్సహాయకావ్యంబునందు రంభా పురందరసంవాదంబను తృతీయోల్లాసము — సంపూర్ణము.

చతుర్థోల్లాసము

క॥ శ్రీ స్వామి పాదరేణువు
భాస్వత్ప్రథమాన సత్ప్రభావము కథ స
ర్వస్వమును నబ్జభవుఁడు స
రస్వతి వాదించి రట్టి రచనఁ దలంతున్ ॥

ఉ॥ నాలుకలందు వేదములు నాల్గు పఠింపగ, నేను మత్పద
శ్రీల నటింపగాఁ గలిగెఁ జెల్వగ నీకును వారిజాసనా
శ్రీలలనేశు పద్రజపు సేవమహత్వమునన్ మదీయ జి
హ్వాలతలందు వేదకుసుమావళు లబ్బె గదే సరస్వతీ॥

ఉ॥ పదపదచాతురీనిగమ పాఠములందు పదాప్తి నీకు మ
త్పదములు ముద్దుగొంటఁ గదుఁ బాటిలె నోటికి వారిజాసనా !
మదవతి వేంకటేశ్వరుని మంచి పదమ్ముల రేణుజాలముల్
పదిలముగాగ మెక్కిన ప్రభావము సుమ్మది యో సరస్వతీ ॥

ఉ॥ కౌనొక యాకసంబు మెయికమ్మసిగాడ్పు కళా మహస్సు? యం
దానరసంబు శ్రోణి? నిల దాఁటుచు నుంగొని వారిజాసనా
శ్రీ నిలయాంఘ్రిరేణు సువిశేషత తత్త్వములే సృజించెదన్
మానవతీలలామ యిటు మత్తిలి పల్కకువే సరస్వతీ॥

ఉ॥ గొప్పగ విప్పనాదునెరి గొప్పను కప్పును జూచి నీవు నా
యప్పుల దాల్తువెప్పుడల యన్ని సృజించెదు వారిజాసనా
తప్పగనేల బల్కెదవు తార్క్ష్య గిరీశ్వరపాదరేణువున్
గుప్పలచే సృజించెదను గుల్కులు గుల్కకువే సరస్వతీ॥

ఉ॥ ప్రాకటమైన నా మెఱుఁగు ప్రాకుడు కూకట సొంపుజూచి బల్
చీకఁటి మాటి మాటికి సృజించెదు నీవిక వారిజాసనా
శ్రీ కర వేంకటప్రభుని శ్రీ పదరేణుతనైన శాంబరీ
చీఁకటి నే సృజించెదను చిన్నెలు బన్నకువే సరస్వతీ॥ ౬

ఉ॥ అందగజారు నాకురుల యందము చందము జూచి కాదనీ
యింద్రవినీలరత్నముల నిట్లు సృజించెదు వారిజాసనా
ముందుగ వేంకటేశ్వరుని ముద్దుపదంబుల రేణుజాలముల్
జెందిన కందుకన్ గొని సృజించెద మించెదనే సరస్వతీ॥ ౭

ఉ॥ చిన్నెల ముద్దు ముద్దుపగచెల్వగు నా నగుమోముఁజూచియో
పున్నమ చందమామ నెటుబోల్చి సృజించితి వారిజాసనా
పన్నగశైల భర్తృపద పంకజరేణు సుధాబ్ధి మీగడన్
పున్నమ చందమామ నిటు బోల్చి సృజించితిగా సరస్వతీ॥ ౮

ఉ॥ గమ్మగుభాళినా జిగిమొగమ్ము విలాసపు సొంపుజూచియో
తమ్ములనెట్లు సింధు కలితమ్ములఁజేసితి వారిజాసనా
తమ్ముల వేంకటేశ్వరు పదమ్ముల నిమ్మగు దివ్యరేణు ప
కమ్ములఁ జుట్టఁజేసితి భుగాభుగవాసిలగా సరస్వతీ॥

ఉ॥ అద్దిర నాదు సిద్ధమగు నద్దపుఁజెక్కుల నీడఁజూచి యో
యద్దము లెట్లు చేసితివి యందము లందగ వారిజాసనా
ముద్దులగుమ్మ వేంకటుని ముద్దు పదమ్ముల ధూళియుబ్బలన్
దద్దయుఁ దళ్కు బెళ్కులకుఁ దళ్కులఁజేసితినో సరస్వతీ॥ ౧౦

ఉ॥ తోపులనేలు నావలపు దోపుల ప్రాపుట లుండి (యుండ) గా ?
చేపుల ? నెట్లు చాపలతఁజేసితి విమ్మహి వారిజాసనా
పాపల రేనిగట్టు దొరపాదరజంబుల నాదమాకృతుల్
రూపులఁ జెరెబె నావలపు రూపిని ప్రోషమతీ సరస్వతీ ॥ ౧౧

TIRUPATI 31622

ఉ॥ పోలికెనాదు వీనులకుఁ బొన్నసరంబులఁ జేసితీవహో
చాలఁగ మ్రోయుచుండు నవి పాటగునోయిక వారిజాసనా
శ్రీలలనేశు సత్పద విశేషరజోగుణ గీతిఁబాడగా
మేలముతో సృజించి సమేళముఁ జౌనవి యో సరస్వతీ ॥ ౧౨

ఉ॥ సూనపరీమళంబుగొని సొంపుగ భాసిలునాదునాసకున్
జానుగ నెట్లు జొచ్చితివి చంపక సూనము వారిజాసనా
శ్రీనిలయాంఘ్రి రేణువులఁ జెందెను మత్కృతపూజలందుఁద
త్సూనము లందువల్లబలు శోభిలెఁబోల్పదగున్ సరస్వతీ ॥ ౧౩

ఉ॥ ధాతవునాదు నా తెలుకు ద్రాక్షను బింబము నించునన్ దొలన్
జేతులఁ జేసిచేసి సరిచేయగ నైతివి వారిజాసనా
సీతలిరాకు మోవిరుచి నిక్కముగాను హసించ నాసుకి
ఖ్యాతనగేంద్రపద్రజ మకల్మషసంగతి నో సరస్వతీ ॥ ౧౪

ఉ॥ కంబు సృజించె దీవునొడికంబుగ మద్గళలీలఁ జూచిపై
కంబు నదల్చు నాదజనకంబున బోల్చునె వారిజాసనా
కంబువృషాద్రినాథు నధికంబగు పాదరజంబుతోడి మేల్
కంబుధరించుపొంటె సరిగా గురిగాదగునో సరస్వతీ ॥ ౧

చం॥ మిసమిస లీనుక్రొంబసిడి మీలగు తళ్కుల నాదుబాహువుల్
బిసములకెట్లు పోల్చితివి భేదముగా నిక వారిజాసనా
బిసనివరంబులం దసురభేదిపదంబుల ధూళి తా(పడన్) ?
విసమును నందువల్లను బవిత్రములై నవియో సరస్వతీ ॥ ౧

ఉ॥ సిబ్బుల గెబ్బునావలపు సిబ్బెపు గుబ్బలతోడ నీడుగా
గుబ్బల నెట్లుచేసితివి కుత్సితబుద్ధివి వారిజాసనా
గొబ్బునఁ బాప గుబ్బలిని గుబ్బలు వేంకటుపాదరేణునన్
జొబ్బిలె నీదుగుబ్బలకు సూటిగనట్టింపగనో సరస్వతీ ॥

ఉ॥ చక్కని నీకరాబ్జమునఁ జక్కిలి గింతలఁ బెట్టు నాదుమేల్
పొక్కిలి యెక్కువో వలపుపొన్న యెఁ యెక్కువొ వారిజాసనా
ఒక్కెడ చిన్నికృష్ణుఁడు చివుక్కున నెక్కగఁ బాదరేణువుల్
వీఁక్కిలిఁగల్గెఁబొన్నకది మిక్కుటమయ్యెగదే సరస్వతీ ॥ ౧౮

ఉ॥ తప్పక కౌననే హరిపదంబు భజించిననా పిఱుందుకున్
గప్పురపొప్పు దిప్పలకు గౌరవమెయ్యది వారిజాసనా
అప్పని పాదరేణువు మహత్త్వము నీదుపిఱుందు నందునే
కప్పురపొప్పు దిప్పలకుఁగల్గిన కైవడినో సరస్వతీ ॥ ౧౯

చం॥ నిగనిగనాదు పెందొడల నిగ్గులుగల్గినయయ్యరంట్లకున్
బిగువగు హస్తిహస్తముల పెల్లొటు గల్గెను వారిజాసనా
జిగిగల వేంకటేశ్వరుని శ్రీపదరేణువుతో సమంబుగా
మిగుల రజస్సుగంటినని మించు నహంకృతినో సరస్వతీ ॥ ౨౦

ఉ॥ పల్లవకోటినాదు మృదుపల్లవకోటియనంగ నొప్పుగా
కల్లలుగాదు వానికెటు గల్గు విరక్తులు వారిజాసనా
చిల్లున చిందు వేంకటుని శ్రీపదరేణుగతిన్ ఘటించు చోఁ
బల్లవకోటికిన్ మిగులఁ బల్లవకోటికినో సరస్వతీ ॥ ౨౧

సీ॥ నేఁ గటాక్షించితేనేకదా మూఁకకు
మూఁకత్వము దొలంగు లోకనాథ!
నే దయాదృతిఁగన్న మీఁదకా బధిరుని
బధిరత్వము దొలంగు విధిపదాంక!
నేను సంభాషించితేనెకా నజ్ఞాను
నజ్ఞానము దొలంగు విజ్ఞహృదయ!
ధాత్రినాదుప్రసాద మత్తికాన త్తికి
నత్తిపల్కు దొలంగు నళినగర్భ!

గీ॥ మూఁకకును మూఁకత దొలంగు మొగి బధిరుని
బధిరత దొలంగు నజ్ఞునజ్ఞత దొలంగు
నత్తికిని నత్తి దొలఁగు శ్రీనారసింహు
పదరజఃస్పర్శమాత్రనే పలుకుబోటి ॥ ౨౨

ం॥ నాలుకలకును రసజ్ఞత
లోలిం దగు నాదుమహిమనో యబ్జభవా
నాలుకలకును రసజ్ఞ
శ్రీలెసఁగుర్ హరిపదాబ్జరేణుత వాణీ ॥ ౨౩

। తమ్మిఁబుట్టినందునఁగదా తగె నీకు రజోగుణమ్ము నె
త్తమ్ములు మత్పదమ్ముల మతమ్ము లెఱుంగుము వారిజాసనా
తమ్ములు వేంకటేశ్వరు పదమ్ములు పూజలొనర్చితిన్ రజ
స్సమ్ము రజోగుణమ్మనగ గ్రమ్మెను నామెయి నో సరస్వతీ ॥ ౨౪

రహసినౌమితా అను శ్లోకాలరీతి) :—

। అమరసేవ్యమై యమితభవ్యమై
ప్రమద ముఖ్యమై భక్తసౌఖ్యమై
ఘుమఘుమంఘుమై గుప్తకుంకుమై
యమరనెద్ది నాథాంబుజాసనా ॥ ౨౫

మునిజనాళికిన్ ఘనజనాళికిన్
మొనసిహాయియై మోక్షదాయియై
దనరు హరిపదాధారరజముదా
వినయ సమ్మతీ వినుసరస్వతీ ॥ ౨౬

సరససారతా సద్విచారతా
వరుస గల్గునే వస్తుసేవనే
గరిమె బల్కుమీ కరుణజిల్కుమీ
పరమపావనా పంకజాసనా ॥ ౨౭

జనితతజ్జతా జగదభిజ్ఞతా
ఘనతమీరగా గల్గు గ్రోలగా
అనఘ హరిఘృణాత్యంఘ్రిరేణునా
వినయసమ్మతీ వినుసరస్వతీ ॥ ౨౮

స్థిరమహాగతీ దేనిసంగతీ
ధర లభించునో సిరి వహించునో
తెరగు బోరగా దెల్పుసారుగా
పరమపావనా పంకజాసనా ॥ ౨౯

వనజనేత్ర పావన విచిత్రపా
దనళినాళినా దనరు రేణునా
మొనయు సద్గతీయుఁగుద్గతీ
వినయ సమ్మతీ వినుసరస్వతీ ॥ 30

హరసురేంద్ర భాసురకిరీటభా
ఝరినిగన్నిగా మెరయనోజగా
పరిమళింపగా నెఱుగరేమిగా
పరమపావనా పంకజాసనా ॥ 3౧

గురుపరీమళీ నిరుపమావళీ
భరితమానతా దురవతంసితా
తరుణిహరి ఘృణాచరణరేణునా
విరచితోన్నతి వినుసరస్వతీ ॥ 3౨

మొగమునీకు నీవగిన ఘుమ్మనీ
సొగసు మీరగా సిగభుగా భుగా
తగినదేమయా యుగణితశ్రియా
నిగమనొప్పునా ? నీరజాసనా ॥ 33

నగవరేణ్యా పన్నగనగాధి రా
ణ్మృగ మదాంఘ్రిరేణుగతినా సరే
సిగయునాదు నెమ్మొగము ఘుమ్మనెన్
విగతదుర్మతి విను సరస్వతీ॥

[illegible] :— అహో ! పంకజాసనా ! వేంకటేశ చరణరేణునా సకల దురితాయః పిండ షండ దుర్గుణాఖండ సముద్దండ పరశువేదినా, క్షయపాండు కామిలాస్థిగతజ్వర, సన్నిపాతజ్వర, తాపజ్వర, శీతజ్వరైకాహిక, ద్వ్యాహిక, త్ర్యాహిక, చాతుర్థికజ్వరాది నిఖిలరోగ ధరాధరా భిదురధారా చమత్కార హారిణా, కిమపి కిమపి లభ్యతే సమస్త భక్తజనానాం నిర్హేతుక జాయమానలసత్కృపయా, (పాలయ) మదీయ ప్రాణప్రద మహాప్రభో.

... ...

TIRUPATI
31622

1410

[illegible] తిరుపతి దేవస్థానం ప్రెస్, తిరుపతి [illegible] [illegible] 11-8-55.